

Lederord

Først må jeg få takke for tilliten dere viste ved å gjenvelge meg for enda et år. Som dere har sett av både årsmeldinger og referater, er det mange jern i ilden i vårt lag. Takket være at så mange er villige til å bidra med sin fritid til laget, fungerer denne store organisasjonen. Etter hvert som tiden går utvides det med nye oppgaver og et stadig økende ressursbehov, så vel økonomisk som dugnadsmessig. Dette må vi i fellesskap klare av. For å styrke publikums kunnskap om og skape interesse for lagets aktiviteter er det blitt opprettet en PR-komite. Leder er Per Olav Berg. Han har med seg Terje Martinsen. Lykke till!!

For å møte det stadig økende behovet for god oversikt og enklest mulig styring av aktivitetene, foreslo styret for årsmøte å bruke deler av storsalen i Kornmagasinet til kontor og arkiv. Dette falt ikke i god jord og styret har derfor snudd på helen og tillatt seg å innrede slik plass i annen etasje på Kornmagasinet. Vårt lag er jo en brikke i et stort nettverk av

historielag og lignende organisasjoner. Da må vi følge med også i den teknologiske utviklingen og komme oss «on-line».

Ved å skaffe arbeidsplass og internett på Kornmagasinet vil bl.a. våre granskere av kirkebøker og annet kunne benytte de etter hvert lett tilgjengelige skannede kirkebøkene som legges ut på nettet. En av granskerne, Asbjørn Westermann, ble jo for øvrig hedret med lagets hederstegn på årsmøtet. Gratulerer igjen Asbjørn.

Kornmagasinet skal vaskes og males i vår. Røyken videregående skole vil også bytte ut noen dårlige bunnstokker. Mølla i Grodalen som laget overtok for noen år siden krever en godt forberedt og velbegrunnet fremdriftsplan. Årsmøtet gikk derfor inn for at en ad-hoc komite får tid på seg til å legge frem en slik plan til årsmøtet i 2010. Terje Martinsen og Jørn Jensen utgjør stammen i denne komiteen. På Hernestangen er museumskomiteen godt i gang med å ta i bruk Gjellumstua, Laftebua og etter hvert også deler av läven.

7. juni har vi bestilt guidet visning på Oscarsborg. Båten går fra brygga ved Sjøtorget i Drøbak kl. 12:00 og ankommer Oscarsborg kl. 12:10. Omvisningen starter ved Havnefortet

Røyken historielag - styret 2009/2010

OBS! Ny adresse: Postboks 1, 3431 Spikkestad
post@historielaget.no

Hjemmeside: www.historielaget.no

Verv	Navn/adresse/e-post	Tlf. a/p	Mobil
Leder	Kjell Jørgensen, Idrettsvn 6, 3430 Spikkestad kjel@online.no	31283345	93024896
Nestleder	Kåre Selvik, Skolev. 4, 3478 Nærnes)	31281720	92260034
Kasserer	Martin Aasgaard, Slemmestadvn. 12, 3440 Røyken martia@online.no	31284284	97978715
Sekretær	Turid Sandvik, Brøholtlia 22, 3430 Spikkestad turid.sandvik@skole.bfk.no	31283866/31292200	97747301
Styremedl og kartotekfører	Mette Ølstad, Bøvn. 44, 1389 Heggedal mette_olstad@hotmail.com	31286054	41193535
Varamedl	Bjørn Fossnes, Utsikten 18, 3911 Porsgrunn bjorn.fossnes@sf-nett.no	35558909/37154751	92258512
Varamedl	Jan Bjerknes, Slemmestadv. 34, 3472 Bødalen	31282089	
Varamedl	Bjørn Eric Hansen, Klokkergård terrasse 7, 3440 Røyken bjorn.eric@multiservice.no	31294775/31294770	92027670

(fergeleiet) og avsluttes kl. 14:10 i Kongelunden. Herfra går det returbåt kl. 14:45 og 15:45. Det finnes spisesteder og/eller dere kan ta med niste.

Har dere noe dere vil dele med dere til andre, kan dere med fordel benytte hjemmesidene våre på Internett. Der finner dere litt av vært. Adressen er <http://historielaget.no> og send gjerne det dere vil ha lagt ut til meg. Det ligger «mailadresser» på hjemmesiden.

HILSEN KJELL JØRGENSEN

Hva har hendt, og hva hender?

Dette har hendt :

Torsdag 4. desember	Julemøte 2008
Torsdag 19. mars	Årsmøte 2009

Hva hender i lagets regi?

Søndag 7. juni
har vi bestilt guidet visning på Oscarsborg. Båten går fra brygga ved Sjøtorget i Drøbak kl. 12:00 og ankommer Oscarsborg kl. 12:10. Omvisningen starter ved Havnefortet (fergeleiet) og avsluttes kl. 14:10 i Kongelunden. Herfra går det returbåt kl. 14:45 og 15:45. Det finnes spisesteder og/eller dere kan ta med niste.

Søndag 30. august
Markvandring i Bømarka

Søndag 20. september
Oldtidsmarsjen

Historielaget har «stands» på Rortunet
lørdag 9. mai,
lørdag 28. november og
lørdag 5. desember

Styremøtevedtaket om å holde museet i Kornmagasinet åpent tre torsdager i sommer må utsettes grunnet ombygging og vedlikeholdsarbeider.

STATUS

Kornmagasinet

(ref. «Lederord» vedrørende kontorplass)

Museumskomiteen har hatt dugnad før påske og ryddet bort gjenstander fra den delen

som skal bygges om. Penny og jeg rev veggen og gjorde klart for snekkeren. Etter en befaring med lederen (Kjell Jørgensen) så fikk jeg tillatelse til å sette i gang med prosjektet. Kjetil Berntsen fra Røyken Snekkeribedrift har fått oppdraget og fikk nøkler rett før påske. Han håper å kunne være ferdig i løpet av april. Med andre ord så er vi godt i gang og gleder oss til at Røyken Historielag kan få eget kontor i 2. etg. på Kornmagasinet.

Hernestangen

Kontrakt med Røyken kommune er nå underskrevet for bruk av bygningene på Hernestangen. Jeg var rett før påske til stede på et møte med vaktmesteren på Hernestangen og Ingrid Buck fra kommunen. Vi gikk igjennom alle byggene og staket ut kursen for bruk av Gjellumstua, Laftebua, Salen og en del av läven.

Det ble lovet at kommunen skulle sørge for snøbrøyting frem til Gjellumstua og foran läven, slik at vaktmesteren kunne få ut materialer og redskap som han hadde lagret der. Dermed er det klart for oss i museums komiteen å ta fatt på vårt arbeid. Vi har som kjent mange gjenstander lagret på läven, som aldri har vært fremme i dagslys de siste 20 år. Vi i museumskomiteen ser frem til en aktiv vår med mye dugnad og en fin mulighet for å kunne vise frem noe fra Røyken Historielag sin store samling nede på Hernestangen.

BJØRN ERIC

Julemøte 2008

Torsdag 4. desember ble Historielagets tradisjonelle julemøte avholdt på Kornmagasinet. Lokalet ble godt fylt opp, nok mest av lagets veteraner, men gledelig var det at også en del nye ansikter dukket opp.

Som vanlig ble det en koselig stund med gløgg og pepperkaker, og senere kaffe og julekake. To dyktige, unge damer fra Kulturskolen underholdt med pianomusikk, og våre uoppslitelige julesanger fikk julestemningen opp.

RED.

Einar Gerhardsens olderforeldre

«Anemoderen» til Einar Gerhardsen, for å kalle henne det, er kjent for noen, men ikke for alle.

Hun het **Maren Kristine** Paulsdatter Slemmestad, født 10. september 1817 på gården Slemmestad.

Foreldrene til **Maren Kristine** er Paul Jørgensen Slemmestad, født på gården 1787, og Mari Jacobsdatter Ringstad, født 1789 i Lier.

Foreldrene til Paul Jørgensen Slemmestad, er Jørgen Paulsen Slemmestad og Marte Nilsdatter Nærnes. De «satt med» gården Slemmestad ved tellingen 1801, og sønnen Paul var da 14 år gammel.

Olderforeldrene til **Maren Kristine** på far-siden, var Paul Jørgensen Slemmestad og Anne Cathrine Pedersdatter Elnes, begge fra Asker. Olderforeldrene til **Maren Kristine** på mor-siden var Røykenbøringene Nils Hansen Nærnes og Malene Olsdatter Morberg.

Maren Kristine ble gift i Røyken kirke den 19. januar 1842 med jakteskipper **Gulbrand Arnesen** på Konglungen i Asker.

Bildet av olderforeldrene til vår landsfader Einar Gerhardsen kan sees når du ved anledning besøker Strandsitterhuset på Konglungene, beliggende i Konglungenveien 19 i Asker.

Gulbrand og Maren Kristine flyttet ca. 1860 til Landøya og senere til Nesbukta Asker. Vil du vite mer om skippere og strandsitterne i vårt nærområde, så les Ola Holst beretninger fra Asker.

Gulbrand og Maren Kristine var vel ansett og de var ikke hvem som helst i sin tid. De sto på toppen av sin velmakt i 1860/70-årene, ettersom de da eide Landøya gård, Lille Slemmestad gård, samt jakten «Perlen» m.v.

Maren Kristine og Gulbrand fikk flere barn og blant dem Anette Arnesen. Hun var etter sigende den siste ridende brud til Asker kirke, da for å gifte seg med Ellef Olsen (sønn av Ole Andersen i Hestesund i Asker).

Anette og Ellef Olsen fikk også flere barn, og en av dem var sønnen Gerhard, født 10. august 1867 i Asker, og han er far til Einar Gerhardsen.

Einar Gerhardsens mor er Emma Hansen, født 1872 i Oddernes ved Kristiansand.

Hun ble tidlig foreldreløs, men fikk arbeide

Gulbrand Arnesen og Maren Kristine Paulsdatter Slemmestad

i Kristiania hos Carl Heftye. Denne familien hadde landsted på Landøya i Asker, hvor Emma ble med som barnepike.

På samme tid hadde Gerhard arbeide på nabo-gården Øvre Nes, hvor det ble et bekjentskap og deretter ekteskap.

Sønnen Einar ble født 10. mai 1897 som barn nr. 2, i Nes Terrasse 6 i Asker. Huset hvor han ble født ligger der enda i følge Einars nevø Stein Halvorsen, slik det blir fortalt i Asker og Bærums Budstikke i 1997.

Da Einar ble født arbeidet Gerhard Olsen i Kristiania og var datidens «ukependler».

Einar Gerhardsen ble gift med Werna Julie Koren Christie, født 6. august 1912, og den etterfølgende historien kjenner alle.

Maren Kristine døde i 1905 og Gulbrand døde i 1890.

Kilder: Digitalarkivet, «Likt og ulikt fra Landøyas Historie» av Jon C. Walter og Ola Holst

EIKELEINA 10. DESEMBER 2008
JAN O. DAVIDSEN

Eiendommen «Vestby», gbnr 43/45 på Nærnes

Eiendommen «Vestby» har i dag adresse Gartnerveien 17. Tomta er på ca 860 m², og våningshuset på ca 90 M² fordelt på to etasjer er ikke vesentlig endret eksteriørmessig siden forrige århundreskifte. Uthuset ble bygget i 1933.

I forbindelse med at eiendommen ble solgt ut av familien i 1994 skrev min mor Berit Myrvang (f. Westby) ned litt fra sin oppvekst der. Hennes nedtegnelser gir en pekepinn om hvordan det var å vokse opp i en typisk arbeiderfamilie på Nærnes i mellomkrigstida:

«Det var mine besteforeldre, Mathilde f Johannesdtr. og Edvard Hansen, som kjøpte eiendommen og fikk bygget huset i 1891 -92. De traff hverandre mens de begge hadde jobb på Klemmetsrud, og giftet seg i 1879. Bestefar var født på Kjekstadeie, (sannsynligvis på plassen Hallen), mens bestemor kom fra Långserud i Värmland. Bestefar fikk etter hvert jobb på Baarsrud, og de første årene de var gift bodde de der oppe på gården. De fikk etter hvert 4 barn, hvorav den ene, en datter, døde som ganske liten. De tre som vokste opp var Anna (f 1881), Harald (f 1884), og Kristine (f 1893).

Harald var min far. Familien tok etter hvert navn etter eiendommen, noe som var vanlig på den tida.

Mine foreldre, Harriet f Larsen og Harald Edwardsen Westby, giftet seg i 1919. De fikk 3 barn. Jeg ble født i 1922, min søster Rannveig i 1926, og vår bror Rolf i 1927. Mor og far overtok huset rundt 1925, da bestemor og bestefar begynte å skranke.

Bestemor døde i 1928, bestefar i 1934.

I de første årene av ekteskapet bodde mor og far i 2. etasje, og besteforeldrene mine bodde i 1. etasje. Etter hvert kom jo barna, og vi ble alle tre født der oppe i 2. etasje. Far var mannskap på en fraktebåt de første årene, og var bare hjemme i helgene. Mor hadde sannelig nok å gjøre.

Vi hadde brønn i hagen - mor bar vannet inn og ut. (Vannverket ble ikke anlagt før 1933). Far fylte et 50-liters melkespann om søndagene. Dette hadde vi stående oppe på kjøkkenet. Men 50 liter varte jo ikke så mange dagene - så var det for mor å bære bøtter - opp

og ned trappa. Vi hadde kjøkkenbenk under skråtaket i det midterste rommet oppe, og «sølebøtta» hadde plass bak et forheng i den nederste delen av benken.

Mor sto ute og vaska tøy, husker jeg, til og med om vinteren. Det var satt opp et såkalt «brannjern» nær brønnen. Der ble tøyet kokt i en diger vaskekjele, og deretter skylt med vann som måtte trekkes opp fra brønnen. På den tiden hadde vi et annet uthus enn det som står der nå. Det inneholdt ett rom og kjøkken, vedskjul, utedo og et lite hønsehus med netting-hønsegård ved siden av.

Bak det gamle uthuset vårt var det et bredt steingjerde inn mot eiendommen Åkerhagan (gbnr 43/33). Dette uthuset ble revet i 1932 eller 1933, tror jeg det var, og det nåværende ble satt opp.

Den lille hagen vår var stappfull med plommetrær. De første årene, da far var borte hele uka, var det mor som ordnet med høsting av plommer, sortering - og ikke minst de store 40 kg-kassene som måtte kjøres med trillebår ned til dampskipsbrygga hver morgen ved 4-5-tiden så lenge sesongen varte (3-4 uker).

Ette at bestemor og bestefar var borte, fikk vi jo god plass, med soverommene oppe og stuer nede. Men jeg husker jo den tiden, også, da vi bodde i 2. etasje - vi tre ungene lå på det minste soverommet.

Ja, vi fikk som sagt god plass etter datidens forhold, og vi begynte å leie ut til «bade-gjester», som vi sa. Alle som eide hus selv, gjorde det. Jeg husker vi fikk kr 200,- 250,- for 1. etasje og kr 125,- for 2. etasje - for hele skoleferien! Det var en kjærkommen ekstrafortjeneste som kom godt med. Selv bodde vi i uthuset, kalt «hytta», og vi ungene sov oppe

på det uinnredede loftet der. Det gikk fint!

I slutten av 20-årene og videre utover i 30-årene var det jo vanskelige tider med mye arbeidsledighet. Far gikk arbeidsledig i lange perioder, husker jeg.

Vi hadde gris hvert år - den ble slaktet i god tid før jul. Grisehuset lå bak utedoen - nede i hjørnet av eiendommen - med en liten grisebinge foran. Flesk, koteletter, skinke og boger ble saltet ned i en dunke eller tønne. Mor sydde rull, laget sylte og hermetiserte medisterkaker i haugevis. - Og om sommeren kom spekeskinka fram.

Far var en lidenskapelig hobbyfisker, og vi hadde en liten parsell inne på naboeiendommen Åkerhagan, hvor vi satte poteter i mange år, og dyrket forskjellige slags grønnsaker. Fra veien langsmed gjerdet mot Lund (gbnr 43/46) og ned til hytta sto det tett i tett med ripsbusker, og nederst noen solbærbusker. Plommer hadde vi jo også nok av, så kjelleren var full av syltetøy og saft. Alt gikk med i løpet av året.

Som sagt, så var det mye arbeidsløshet i 20- og 30-åra. Far var allikevel heldig som etter hvert fikk jobb på «slippen» (Promhavn Slip). Oskar Tangen, som var gift med fars søster Anna, eide den gang denne slippen sammen med en bror. Det var ikke alltid de hadde ordrebøkene fulle i den tida, så det ble allikevel en del ledighet innimellom.

Han fikk en del småjobber om vinteren med isskjæring på dammen på Søndre Nærnes. Det var jo isdrift der borte i en menneskealder.

Ja, vi vokste opp i små kår, kan man si, men vi manglet aldri mat eller andre helt nødvendige ting. Vi fikk en streng oppdragelse, men jeg synes vi hadde en god og harmonisk barndom.

Far anskaffet tidlig ei lita motorsnekke, som senere ble byttet ut med ei som var større. Vi hadde mye hygge med den båten! Nesten hver søndag om sommeren når været var bra, dro vi ut på sjøen med matkurv og kaffekjele - ut til Ramtonholmen eller ei eller annen øy i fjorden. Hyggelige minner!

Det ble jo bedre tider etter hvert, vi ungene ble jo voksne, og økonomien ble bedre i det hele tatt.

Vår bror Rolf overtok «Vestby» i 1957.

Far døde i 1960, 76 år gammel. Mor hadde husvære hos Rolf på Westby så lenge hun levde, men de siste 4 årene var hun på Røyken sykehjem. Hun døde i 1981, 85 år gammel».

ARNE MYRVANG

Skiløpere anno 1808

I Bygdemagasinet nr. 53, mai 2008 hadde vi en artikkel med tittel: «Hyggen for 200 år siden». Artikkelen handlet om svenske krigsfanger som bygde vei fra Hyggen oppover bakkene mot Røyken. Svenskene var tatt til fange i slaget ved Trangen 24. april 1808. Vi gjenga også et bilde av en norsk skiløpersoldat fra denne tiden. Men vi ga ingen nærmere beskrivelse av skiløperen. Dette har vi fått noen spørsmål om. Derfor skal vi forklare litt nærmere.

Det norske forsvaret hadde egne skiløperkompanier den gang. Mannen på bildet tilhørte de «Hofske og Elverumske» skiløperkompanier. Disse utførte patroljetjeneste samt deltok i selve slaget ved Trangen. Og det var særlig i patroljetjenesten at skiløperne viste sin overlegenhet. Selve skiene var de typiske for østlandsbygdene på den tiden, en lang ski på venstre fot og en kortere på høyre fot. Den korte skien (ca. 2 m) ble kalt «endor» eller «ennor» og var kledd med selskinn på undersiden, med hårene bakover. Denne skien var for frasparket. Skistaven var lang og ble ført med høyre hånd. I tillegg til geværet - Skiløper-riflen - hadde soldaten en kort sabel eller huggert.

Uniformen for skiløperne fra 1808 var lys mellomblå med gul krage og gule oppslag på ermene. De kunne ha hvit kappe til beskyttelse mot været og som kamuflasje. Hodeplagget ble kalt «kabus», og det lignet svært på ei vanlig loslue. Den norske løve i messing var påsydd på panneklaffen. De korte gamasjene var av grått vadmél, og belte og bandolær var av hvitt skinn med store messingspennner. Et tornister (matpose eller skrepp) var festet til belte.

OLE SØNJU

De norske soldatene brukte ski

Røyken Historielag - Resultatregnskap for 2008:

	Note nr.	2008	2007	Budsjett 2008
Driftsinntekter:				
Medlemskontingent		156 155	167 100	165 000
Leieinntekter KM		75 260	72 770	75 000
Tilskudd fra Røyken Kommune		16 000	14 000	14 000
Tilskudd fra staten - Mølla		20 000	16 200	40 000
Inntekter arrangementer		8 870	9 836	7 000
Andre inntekter	1	19 266	31 905	26 000
Sum driftsinntekter:		295 551	311 811	327 000

Driftskostnader:				
Lønnskostnader				
Diverse lønnskostnader	2	31 660	24 219	29 100
Arbeidsgiveravgift		0	0	0
Sum lønnskostnader		31 660	24 219	29 100

Øvrige driftskostnader				
Utgifter nye årbøker		58 748	40 323	35 000
Utgifter nye bygdemag. og kallendere		21 182	25 818	25 000
Strøm og kommunale avgifter	3	33 901	41 523	36 000
Reparasjon og vedlikehold	4	10 221	40 627	67 000
Innkjøp av tekn. utstyr		23 243	0	23 000
Kontingenter		1 750	2 160	2 000
Bilgodtgjørelse		2 400	0	2 400
Annonse og reklame		5 169	7 938	8 000
Diverse kontorutgifter	5	9 186	13 086	22 000
Utgifter arrangementer		6 845	5 522	8 000
Forsikringer		21 188	17 411	19 000
Andre driftskostnader	6	36 236	34 752	40 500
Andre kostnader mølla		0	120 000	
Sum øvrige driftskostnader		230 069	349 159	287 900

Sum driftskostnader		261 729	373 378	317 000
			31 905	
Driftsresultat		33 822	-61 567	10 000

Finansinntekter:				
Renteinntekter bank		7 826	914	0
Sum finansinntekter		7 826	914	0

Finanskostnader:				
Ingen		0	0	0
Sum finanskostnader		0	0	0

Resultat finansutg. og kostn.		7 826	914	0
--------------------------------------	--	--------------	------------	----------

Årsresultat, overskudd		41 648	-60 653	10 000
-------------------------------	--	---------------	----------------	---------------

Røyken Historielag

Resultatregnskap 2008

Driftsinntekter:	Note nr.	2008	Budsjett 2008
Medlemskontingent		156 155	165 000
Leieinntekter KM		75 260	75 000
Tilskudd fra Røyken Kommune		16 000	14 000
Tilskudd fra staten - Mølla		20 000	40 000
Inntekter arrangementer		8 870	7 000
Andre inntekter	1	19 266	26 000
Sum driftsinntekter:		295 551	327 000

Driftskostnader:

Lønnskostnader:			
Diverse lønnskostnader	2	31 660	29 100
Arbeidsgiveravgift		0	0
Sum lønnskostnader		31 660	29 100

Øvrige driftskostnader:			
Utgifter nye årbøker		44 107	35 000
Utgifter nye bygdemag. og kallendere		19 022	25 000
Strøm og kommunale avgifter	3	33 901	36 000
Reparasjon og vedlikehold	4	10 221	67 000
Innkjøp av tekn. utstyr		23 243	23 000
Kontingenter		1 750	2 000
Bilgodtgjørelse		2 400	2 400
Annonse og reklame		5 169	8 000
Diverse kontorutgifter	5	9 186	22 000
Utgifter arrangementer		6 845	8 000
Forsikringer		21 188	19 000
Andre driftskostnader	6	36 236	40 500
Sum øvrige driftskostnader		213 268	287 900

Sum driftskostnader		244 928	317 000
----------------------------	--	----------------	----------------

Driftsresultat		50 623	10 000
-----------------------	--	---------------	---------------

Finansinntekter:

Renteinntekter bank		7 826	0
Sum finansinntekter		7 826	0

Finanskostnader:

Ingen		0	0
Sum finanskostnader		0	0

Resultat finansutg. og kostn.		7 826	0
--------------------------------------	--	--------------	----------

Årsresultat, overskudd		58 449	10 000
-------------------------------	--	---------------	---------------

Røyken Historielag - Balanse pr. 31.12.2008.

Eiendeler:	Note nr.	2 008	2 007
Anleggsmidler			
Konmagasinet		1	0
Mølla		100 000	0
Gjellumstua og laftet hus på Hernestangen		1	0
Museumsgjenstander, gaver og lignende		250 000	0
Inventar		1	0
Sum anleggsmidler		350 003	0
Omløpsmidler:			
Kundefordringer		505	0
Sum kundefordringer		505	0
Bankinnskudd / kontantkasse:			
Driftskonto		22 271	154 013
Konto for medlemskontingent		119 222	
Høyrentekonto		102 846	16 403
Bygdebokkonto		0	244
Kontantkasse		0	1 822
Sum bankinnskudd		244 339	172 483
Sum omløpsmidler		244 844	172 483
Sum eiendeler		594 847	172 483
Gjeld og egenkapital:	Note nr.	2 008	2 007
Egenkapital			
Egenkapital fast eiendom etc.	7	350 003	
Fri egenkapital	8	213 361	171 713
Sum egenkapital		563 364	171 713
Gjeld til kredittinstitusjoner		0	0
Sum gjeld til kredittinstitusjoner		0	0
Annen kortsiktig gjeld			
Skattetrekk		3 703	770
Oppgjørskonto RK - "Røykenboka"		980	
Sum annen kortsiktig gjeld		4 683	770
Avsetninger for forpliktelser			
Avsetninger	9	26 800	0
Sum avsetninger for forpliktelser		26 800	0
Sum egenkapital og gjeld		594 847	172 483

Røyken,

Kjell Jørgensen
Styrets lederBjarne Kjos
NestlederTurid Sandvik
SekretærMette Ølstad
StyremedlemMartin Aasgaard
Kasserer

Kommentarer til årsregnskapet 2008 – Røyken Historielag:

Regnskapsførsel: Regnskapet er dataført, kontoplan etter NS er lagt til grunn, kontonavn vil derfor avvike sammenlignet med tidligere regnskap for historielaget. Noen kontonavn er tilpasset aktivitetene i historielaget.

Balansen: I utgangspunktet skal balansen gjenspeile blant annet lagets aktiva noe som var ufullstendig i tidligere regnskap.

Styret har derfor godkjent at følgende legges inn:

Konto nr. 1100 – Kornmagasinet med kr. 1,00
 Konto nr. 1120 – Mølla med kr. 100.000,00
 Konto nr. 1130 – Gjellumstua og laftet hus med kr. 1,00
 Konto nr. 1250 – Inventar KM kr. 1,00
 Konto nr. 1260 – Museumsgjenstader m.v. kr. 250.000,00

Motpost her er konto nr. 2050 – Egenkapital fast eiendom og inventar p.t. kr. 350.003,00

Budsjett: Budsjettet er tilpasset ny kontoplan, beløpene er fordelt på de enkelte konti tilnærmet godkjent budsjett for 2008.

Totalbudsjettet som ble godkjent på siste årsmøte med et overskudd på kr. 10.000 er ikke endret, det er imidlertid i løpet av regnskapsåret omdisponert innenfor de enkelte budsjettposter tilpasset de økonomiske prioriteringer som styret har funnet riktig.

Teknisk utstyr: Styret har i løpet av 2008 gått til innkjøp av følgende:

Bærbar PC – HP kr. 10.343,00

Data Video Prosjektor kr. 8.375,00

Fotostasjon kr. 4.525,00

Til sammen kr. 23.243,00 som belastet innenfor budsjett, omdisponert fra andre budsjettposter.

Årsresultat: Overskudd på **kr. 41.648,21**, dette etter at vi avsatt Kr. 26.800,00 som skal dekke påløpte utgifter i 2008 som pr. 31.12.2008 ikke var betalt – ikke mottatt faktura. Dette innebærer at det regnskapet som nå er avsluttet og legges frem for styrebehandling og senere årsmøtebehandling, er korrekt resultatmessig for driftsåret 2008.

RØYKEN, 25.JANUAR 2009.
 M.AASGAARD (SIGN.)

Årsberetning 2008/2009

Styret

Styret har i perioden bestått av:

Kjell Jørgensen	- formann
Bjarne Kjos	- nestformann
Martin Aasgaard	- kasserer
Turid Sandvik	- sekretær
Mette Ølstad	- styremedlem
Bjørn Fossnes	- varamedlem
Ole Sønju	- varamedlem
Bjørn Eric Hansen	- varamedlem

Styremøter / medlemsmøter

Det har vært avholdt 11 styremøter, julemøte, samt dugnadsfest og årsmøte, i perioden. Styret har hatt møte med det gamle styret angående Grodalsmølla.

En representant for Røyken kommune (Ingrid Buck) og alle komiteene har også hatt et fellesmøte med styret.

Medlemmer:

Laget hadde 627 betalende medlemmer pr 31.12.08. Dette er en nedgang på 33 medlemmer siden forrige årsmøte.

Samarbeid med Røyken kommune om turveiene

En representant for Røyken kommune (Ingrid Buck) hadde 29.01.09 et fellesmøte med styret og arbeidsgruppene. Vedlikeholdsavtaler med kommunen om Oldstidsveien, Kyststien og Pilgrimsleden ble gjennomgått. Hver av gruppene rundt Kyststien, Oldstidsveien og Pilgrimsleden bør få en leder / koordinator. Røyken kommune har etterlyst rapportering fra befaringer. Røyken Historielag har en formell avtale med kommunen om befaringer, og mottar økonomisk støtte til det.

Reguleringsplaner og veinavn

Styret ved Ole Sønju har behandlet åtte reguleringsplaner. Ole Sønju har også fullmakt fra styret til å uttale seg om nye veinavn.

Bygdemagasinet og årboka

Vi har utgitt to bygdemagasin og en årbok.

Oldtidsmarsjen

Oldtidsmarsjen gikk for tjuende gang 21.09.08, og fikk bra dekning i Røyken og Hurum avis. Ganske god oppslutning.

Komiteene

Alle komiteene ble invitert til møte 29.01.09 for å redegjøre for arbeidet sitt og for hvilke behov for støtte de eventuelt har fra laget. **Arrangementskomiteen** rapporterer at samarbeidet går greit. **Museumskomiteen:** Jobber i 2. etasje på Kornmagasinet med registrering av gjenstander, og på Hernestangen. Mye arbeid legges ned. De ønsker mer publikumsrettet aktivitet. **Årbokkomiteen:** Vil gjerne ha flere artikler, og etterlyser skrivende kvinner og kvinnehistorie. **Slekts- og gårdshistoriegruppene:** de oversetter kirke- og klokkerbøker fra gotisk skrift, lagrer digitalt og legger ut på internett. Buskerud slekthistorielag korrigerer arbeidet. Gruppene er redusert fra 10-11 stykker til 5, og de ønsker rekruttering, men dette krever forutgående kursing i gotisk skrift. **Bygdemagasinet:** Etterlyser stoff og innspill fra medlemmene. Alle komiteene oppfordres til å sende inn stoff om hva de driver med. **Møllekomiteen:** Mangler leder, og avventer planer for mølla før de kan begynne med noe praktisk arbeid. De innser at det er et svært, kostbart og kompetansekreverende prosjekt å få mølla i stand.

Bokprosjekter

Historielaget er løselig involvert i to bokprosjekter som er satt i gang på privat basis: Jørn Jensen leder et prosjekt igangsatt i 2002 med å skrive bok om byggeskikk i Røyken, det dreier seg om eldre bygninger fram til 1940. Komiteen ønsker at styret i historielaget skal engasjere seg mer i utgivelsen. Erik Jakobsen og Kåre Selvik er i gang med et bokprosjekt om Nærnes (isdrift og maritimt miljø). Ole Sønju er oppnevnt som kontaktperson fra historielaget.

Markvandring

1.juni: fra Kristoffer Gjellum til Rødsåsen der det er funnet ei gammel kokegrop under en heller. Tilbake til gården der vi fikk orientering om den. Terje Martinsen og Kristoffer Gjellum var guider, og turen samlet et tyvetalls mennesker i usedvanlig godt sommervær.

24.august: fra Hyggen sentrum langs Helgåsen til Fagervika og retur samme vei. Guider var Ole Sønju og Kjell Jørgensen, fire deltakere i tillegg, også denne turen i strålende vær.

Stands/markedsføring/Røykenkalenderen 2009

Historielaget hadde stand på Rortunet med salg av Bygdemagasin og årbøker før Oldtids-

marsjen, og før jul hadde vi stand på Spikkestad to ganger og Røyken en gang med salg av kalendere, bygdemagasin og årbøker. Vi var også til stede ved åpningen av aktivitetshuset i gamleskolen på Spikkestad.

Styret har drøftet markedsføringen av laget og mener den er for dårlig. Vi må søke å få til en bedre utadrettet informasjon, ikke bare til medlemmene, men hele Røykens befolkning. Museumskomiteen har vedtatt å holde Kornmagasinet / bygdemuseet åpent for publikum tre torsdager til våren, og vil prøve å få dekning i Røyken og Hurum avis på dette.

Kornmagasinet

Det er inngått avtale med Vidar Stokke på Røyken vgs om at en tømmerklasse skal utføre vedlikeholdsarbeid (utskifting av bunnstokk). Styret avventer dette og faglige råd før tetting av vegg i 2. etasje. Pga utbygging på Røyken vgs som elevene deltar i, kan ikke arbeidet skje før til våren. Maling ble utsatt, og vil bli tatt til våren. Kraftvask / spyling / skraping må tas først. Det er foretatt enkelte forbedringer (ny avtale med Brannvesenet om alarm, sikkerhetslås på bakdøra, trappa skal utbedres og gjøres tryggere). Rutiner for utleie er gjennomgått og avtale om vaktmestertjeneste / renhold med Arne og Solveig Ølstad inngått. Avtale om årlig pianostemming er inngått. Styret er opptatt av at laget har dårlig plass (arkiv, registrering av gjenstander) og kunne ønsket å disponere mer av Kornmagasinet til kontor-plass. Utstrakt utleie som festlokale er i konflikt med dette. Styret kunne også ønske avlastning med drift av bygningen, og savner en egen huskomite som kan jobbe med dette.

Hernestangen

Eiendommen har gått tilbake til Røyken kommune som skal drifte Hernestangen. Bjørn Eric Hansen fra styret har hatt ansvar for forhandle fram en leieavtale mellom Røyken Historielag og kommunen, og det foreligger nå et forslag. Vi eier Gjellumstua og Laftehuset, og ønsker å beholde disposisjonsrett over 2/3 av låven som vi har hatt dugnad på. Den skal brukes som museum med små gjenstander. Historielaget har deltatt i mye restaurasjonsarbeid på Hernestangen de siste 20 åra og ser det som rimelig at vi får en billig leieavtale og kan disponere en del av bygningsmassen.

Grodalsmølla

Det er satt inn vinduer. Styret har hatt en bred

diskusjon om mølla i året som er gått, både innad i styret og med tidligere styre og interesserte parter. Har fått på plass formaliteter: gårds- og bruksnummer, oppmålingsbrev samt skjøte, som er i ferd med å gå til tinglysning nå. Mølla er i dårlig forfatning og det er et spørsmål hvilket ambisjonsnivå man skal ha. Mølla tas opp i egen sak (sak 11: retningslinjer for styret i årsmøteperioden).

Referat fra årsmøtet 19.03.09

Tilstede: 30 medlemmer

Dagsorden:

Åpning

Valg av møteleder og referent

Godkjennelse av dagsorden

Årsberetning 08/09

Regnskap 2008

Budsjett 2009

Eventuelle lovendringer

Fastsettelse av kontingent

Valg

Retningslinjer for styret i årsmøteperioden

1. Åpning ved leder Kjell Jørgensen

2. Valg av møteleder og referent: Kjell Jørgensen og Turid Sandvik

3. Dagsorden ble godkjent

4. Årsberetningen 08/09 ble lest opp med følgende kommentar fra sekretær: «formann» og «nestformann» er kommet inn ved en glipp og skal i følge tidligere styrevedtak være «leder» og «nestleder». Årsberetningen ble godkjent med følgende to kommentarer: På låven på Hernestangen skal det lagres store, ikke små, gjenstander. Gruppen bak bokprosjektet om byggeskikk i Røyken fremmer ingen kritikk av styret, men ønsker å samarbeide med historielaget når man kommer så langt fram som til utgivelsen.

5. Regnskapet for 2008 ble godkjent. Styret har innført en ny kontoplan. Balansen har tidligere vært ufullstendig ved at kun bankinnskudd og ikke eiendommer har vært lagt inn, dette er gjort nå.

6. Budsjettet for 2009 ble godkjent.

7. Ingen lovendringer.

8. Kontingent: fortsatt kr 250

9. Ingen innkomne forslag.

10. Valg. Valgkomiteen ved Harald Melvold la fram valgkomiteens forslag. Det gamle styret bemerket selv at eget styrevedtak ikke var fulgt opp overfor valgkomiteen: I Heders-

tegnrådet bør det til en hver tid sitte en person fra styret. Årsmøtet godtok at dette ikke ble tilfellet nå, men anså at dette bør inn i lagets vedtekter. Videre bemerket valgkomiteen at det ikke står noe i vedtektene om PR-komite, men styret anså likevel at årsmøtet har fullmakt til å opprette en slik komité. Denne ordningen kan formaliseres på neste årsmøte. For øvrig ble valgkomiteens innstilling vedtatt ved akklamasjon.

11. Retningslinjer for styret i årsmøteperioden.

Kornmagasinet: Det forelå et forslag fra styret om å fradele den innerste delen av salen for å bruke den til kontor og arkiv. Årsmøtet var uenige i dette fordi det ville forringe kornmagasinets funksjon som møte- og festlokale. Vedtak: Styret får fullmakt til å vurdere kontorplass uten å beskjære salen. Aktuelle muligheter kan være en del av kjøkkenet på Kornmagasinet. 2.etasje i Kornmagasinet eller Gjellumstua på Hernestangen.

Hernestangen: Museumskomiteen tar Gjellumstua i bruk til lagets formål og behov for blant annet utstillinger i sommerhalvåret. Styret inngår leieavtale med kommunen.

Grodalsmølla: Det nedsettes en ad hoc-komite som får i oppgave til neste årsmøte å presentere en utredning om hvordan framdriften av Mølla bør skje. Oppdraget består i å utrede følgende forhold:

- 1) Hvorfor skal Mølla bevares? Hvem ønsker å bevare Mølla (Historielaget/Kommunen/Bondelaget/andre organisasjoner/publikum?)
- 2) Hva kreves for å sikre bygningen til formål som enkel lagring? Hva kreves til annen bruk? Det konkluderes etter at alternative bruksområder er vurdert.
- 3) Kan/bør deler av bygningsmassen klargjøres for kaldtlager (f.eks landsbruks-redskaper)?
- 4) Kan/bør deler av bygningsmassen klargjøres for året-rundt-bruk (f.eks møte-virkosomhet, utstillinger, kvalitetslagring med mer)?
- 5) Hvordan kan eventuelt de udokumenterte fallrettighetene utnyttes?
- 6) Kan Historielaget alene gå videre med «prosjekt Mølla»? Hvis ikke, hvilke samarbeidspartnere kan være aktuelle? Hvordan kan finansiering skje? Hvor mye kan komme fra egeninnsats – direkte økonomisk eller ved dugnad?

Konklusjon

Styret hadde på forhånd kontaktet Terje Martinsen og Jørn Jensen om å danne en slik komité, og disse to hadde allerede gjort seg noen tanker som ble lagt fram av Jørn Jensen:

Det som må skje av umiddelbare reparasjoner er å reparere gulvet ved inngangen, og å skifte ut en mur som er skadd pga frost. Når det gjelder den langsiktige istandsettingen har de ikke gått videre med den ennå.

Mølla som museum?

Sette den i stand utvendig, reparere og sette inn selve mølleinnredningen. Innebærer reparasjon av turbin. Terje Lønset, ny i møllekomiteen, er spesielt interessert i dette. Turbinen kan skaffe strøm til mølla. Det kan være aktuelt å sette inn ei sag (det finnes flere sager i bygda).

Mølla som utstillingslokale?

Disse formålene går litt om hverandre. Stille ut landsbruksredskaper som ligger rundt om på bygda. Man kan tenke seg diverse andre utstillinger, f.eks knytta til produksjon av mat

(«Fra jord til bord»). Man kan vise annen virksomhet langs vassdraget (andre møller, kverner).

Mølla som sted for arrangementer?

Loppemarked, salg av mat etc. Viser hvordan turbin, mølle og sag fungerer.

Organisering?

Man har en møllekomité. Men kunne man også tenke seg å opprette en venneforening? Det kan være folk som er spesielt interessert i møller, tekniske ting. Man kan tenke seg samarbeid med Bondelaget og kanskje historielag i nabokommunene.

Etter årsmøtet ble det delt ut hederstegn til Asbjørn Westermann for hans langvarige innsats for Historielaget.

Rolf «Mulen» Karlsen viste filmer fra «Skjæltorsdag» og Fabrikalen 2008, og arrangementskomiteen serverte kaffe og vafler.

SEKR.

Til årsmøtet 19. mars 2009

Innstilling fra valgkomitéen

Utgår

Styret

Kjell Jørgensen	- formann	gjenvalg	Bjarne Kjos
Kåre Selvik	- nestformann	ny	
Martin Aasgaard	- kasserer	ikke på valg	
Turid Sandvik	- sekretær	ikke på valg	
Mette Ølstad	- styremedlem	ikke på valg	
Bjørn Fossnes	- varamedlem	gjenvalg	Ole Sønju
Bjørn Eric Hansen	- varamedlem	gjenvalg	
Jan Bjerknæs	- varamedlem	ny	

Arrangementskomitéen

Kari Sønju	- leder	gjenvalg	Solveig Ingebretsen
Gerd Fossnes		gjenvalg	
Aslaug Hegg		gjenvalg	
Inger Marie Melvold		gjenvalg	
Karen Lillelien		gjenvalg	
Liv Havik		ny	

Museumskomiteén

Frøydis Christoffersen	- leder	gjenvalg	Olaf Skryseth
Liv Davidsen		gjenvalg	
Bjørn Eric Hansen		gjenvalg	
Ove Midtsem		gjenvalg	
Kjell Klausen		gjenvalg	
Thorleif Berg		ny	

Bygdemagasinet

Bjørn Fossnes	- redaktør	gjenvalg	Jan Davidsen
Jan Lien		gjenvalg	
Kjell Jørgensen		gjenvalg	
Arne Myrvang		gjenvalg	

Slekts- og gårdshistorie

Odd Arne Svendsrud	- leder	gjenvalg
Asbjørn Westermann		gjenvalg
Jan Helness		gjenvalg
Jorun Dambo		gjenvalg
Arne Myrvang		gjenvalg

Årbokkomitéen

Per Olav Berg	- leder	gjenvalg
Terje Martinsen		gjenvalg
Jørn Jensen		gjenvalg
Inger Drengsrud Førde		gjenvalg

Revisorer

Harald Melvold		ikke på valg
Rolf Hansen		gjenvalg

Oldtidsveien

Bjarne Kjos	- leder	gjenvalg
Ole Rud		gjenvalg
Martin Aasgaard		gjenvalg
Kjell Ingebretsen		gjenvalg
Jan Bjerknæs		gjenvalg
Harald Melvold		gjenvalg

Kyststien

Harald Melvold	- leder	gjenvalg
Erling Gabrielsen		gjenvalg
Herman Agerup		gjenvalg
Odd B. Petterson		gjenvalg
Gunnar Graff		gjenvalg
Odd Rønning		gjenvalg

Møllekomitéen

Bernt Otto Hauglin	- leder	gjenvalg
Arne Trulsvik		gjenvalg
Jens Sundby		gjenvalg
Herman Agerup		gjenvalg
Kristoffer Gjellum		gjenvalg
Gunnar Graff		gjenvalg
Andreas Wangen		gjenvalg
Arne Skui		gjenvalg
Terje Lønseth		ny

Hederstegnsråd

Bjarne Kjos		ikke på valg	
Ole Sønju		ikke på valg	
Ole Rud		ny	Terje Martinsen

PR-komité

Per Olav Berg	- leder	ny
Terje Martinsen		ny

Valgkomitéen

Terje Martinsen		gjenvalg
Ole Rud		gjenvalg
Harald Melvold		gjenvalg

Røyken, 16. mars 2009

Harald Melvold

Terje Martinsen

Ole Rud

Andreas paa Prestegaarden

Jeg sitter med et gammelt håndskrevet dokument foran meg. På omslaget står: *Brudstykker af A. Fayes Levnet*. A. Faye er identisk med Andreas Faye, født 1802 i Drammen, død 1869. Han skrev ned sine erindringer omkring 1850, altså ca. 50 år gammel. Det er hans erindringer fra barneårene i Røyken vi skal se nærmere på.

Fayeslekten var blant de mer fremstående slekter i Drammen på den tid. Det økonomiske grunnlaget var basert på skipsfart. Og i den såkalte Fayegården på Bragernes startet de landets første seildukfabrikk i 1787. Fayegården var en stor og lang trebygning som lå høyt ut til elvebredden straks ovenfor hotell Angelterre. I denne gården levde Andreas sine første barneår sammen med sine foreldre og to yngre søsken. Gården ble revet i 1858. Familiens omgangskrets besto bla. av dr. Arbo, presten Tybring og Gustav Blom (han som senere ble amtmann.) Andreas begynte på skolen på Bragernes.

Bygdemagasinet lesere har neppe interesse av alt som er skrevet, selv om det meste handler om livet i Røyken for 200 år siden. Vi har valgt å dels sitere, dels sammenfatte, samt kommentere innholdet. Men først nevner vi at den da 8-årige Andreas Faye tilbrakte vel tre år hos røykenpresten for å gå i skole. Det eksisterte gamle vennskapsbånd mellom Faye-familien og røykenpresten. Christopher Faye - far til Andreas - hadde selv tilbrakt tre vintere i Prestegården i Røyken i sin ungdom. I sommerhalvåret seilte han med familiens skuter i Nordsjø-fart. Det fremgår også av beskrivelsen at Christopher hadde satt særlig pris på prestegårdens damer.

Møte med Røykenpresten

En vakker septemberdag i året 1810 mens Andreas var på skolen på Bragernes hendte følgende, (sitat fra håndskriftet): « - - - *Anne Kokke traadte ilferdig ind og til hele Skolens Forbavselse lød hendes korte, men fyldige Tale: Jeg skal hilse fra Mor Faye og sige at Andreas Strax skal komme hjem, da Far Holst er kommen for at tage ham med til Røken, hvor han nu skal være.* » Ja, 8-åringen hadde bare å lystre selv om det var sårt å skilles fra skolekameratene. Og med tårer i øynene tok han Anne Kokkes hånd og sammen travet de hjem til Fayegården. Der tok

faren muntert imot ham, pekte på røykenpresten og sa: «*Der ser du Far Holst, han har lovet at tage dig med til Røken, hvor du i fremtiden skal gaa i Skole. Med en blanding av Undseelse og Nysgjerrighed saa den meget forknytte Andreas op, og foran ham stod en høi og smuk noget foroverbøiet gammel Mand paa henved 70 aar. - Paa Hovedet havde han en brun Paryk, men det, som mest tiltrak sig Beskuerens Opmærksomhed var et par tykke, Buskede Øienbryn, hvorunder et par Gjemmomtremgende Øine tindrede. Panden var som Ansiktet rynket og den ene Tommelfinger bar Mærke af et Hug, som engang maatte have taget bort den halve Top.*»

I Andreas' øyne var røykenpresten en berømt mann som han straks ble gla i. Hjemme hadde han hørt så mange spennende og morsomme historier om denne mannen. Han tok sin sparebøsse i lommen og med formaninger fra moren klatret han opp i vogna og tok plass ved siden av presten. Med hilsener til prestens datter Bente samt til husholdersken satte de kursen mot Røyken. Vognen var forspent en vakker rød hest, og etter en times kjøretur i varm sensommersol svingte de inn i prestegårdstunet i Røyken.

I Prestegården

Den vitebegjærlige lille Andreas fant seg raskt tilrette i prestegården. Der var det mye nytt og spennende. Og den første sorgen over å måtte skilles fra alle kjære hjemme på Bragernes var snart glemt. Etter et par dager svingte Andreas' ynglingshest Vesleborken inn i prestegårdstunet med guttens sengebek, klær og annet utstyr. Det ble plassert i prestens eget sengekammer hvor det var en mengde bøker og karter på veggene. Det ser ut til at de to delte soverom, i hvert fall den første tiden. Det var vel også rimelig fordi den vesle gutten var svært mørkredd. Han forteller også at presten ville gi ham en daler om han våget å ligge alene på et værelse. Fristelsen med daleren var stor. Men mest veide det nok at de to småjentene i huset, Marthe og Ingeborg, sendte ham spottende blikk som liksom sa: Du tørr ikke. Men Andreas våget, og ved frokostbordet neste dag sa han karslig: «*Jeg var saa men ikke det mindste red*»

I følge Andreas var presten bekjent som et mekanisk geni. Vi bare tilføyer at det skal være

han som har oppfunnet rulleharven. Nesten alt av redskaper på gården hadde han laget selv. Og alle møblene som fantes i prestegården stammet fra hans kunstferdige hender.

Presten gikk stadig med en tollekniv i ei skinnlomme på buksa si. Ei slik lomme ble også sydd på buksa til Andreas, op presten forærte ham en tollekniv. Andreas fulgte presten nesten over alt. I smia fikk han trekke smiebelgen og han fikk selv en liten ambolt. Men ifølge ham selv fikk han ikke helt tak på smedyrket. I snekkerverkstedet brukte han tollekniven. Og med prestens veiledning lagde han leker som han forærte sine søsken. Også i de lange vinterkvelder når kvinnene i huset satt i kjøkkenet og spant på sine rokker satt Andreas ved ovnen og spikket underlige figurer. Dreiebenken i snekkerverkstedet virket også svært tiltrekkende på Andreas. Den lærte han å mestre. Det ble både snurrebasser, tallerkener og mye annet rart. Det var ikke uten en viss stolthet han forærte de selvlagde ting til sin familie på Bragernes. Men presten ville helst at alt som ble laget skulle være til nytte på en eller annen måte.

Hestene ble raskt hans venner. Han ridde de ut på beite om morgnen og han hjalp stallkaren i stallen om kvelden. Særlig ble prestens røde hest en riktig kjeledegge for Andreas. Og i fjøset under melkingen om kvelden fikk han smake den deilige varme melken rett fra kuene. I følge Andreas var Røykenpresten en av tidens dyktigste bønder. Presten drev jo det hele selv i tillegg til prestegjeringen. Og den vitebegjærlige guttungen deltok også i det meste av det som foregikk også ute på jordene. Selv når presten var ute i sognebud eller på andre reiser i bygda fulgte Andreas med. De to var uadskillelige, ble det sagt.

Prestens humør kunne nok veksle en del. Vi gjengir hva han skriver om dette: *«Saa alvorlig og stundom Grættten den gamle Far Holst var, saa var han stundom munter og spøgende, især naar han kom til at tale om sin barndoms løier»*

I det hele ble oppdragelsen i prestegården svært praktisk anlagt. Livet i prestegården lot til å være det rene eventyret for en vitebegjærlig bygutt, selv om de også hadde hester hjemme på Bragernes.

Og han lærte at han aldri behøvde pugge noe.

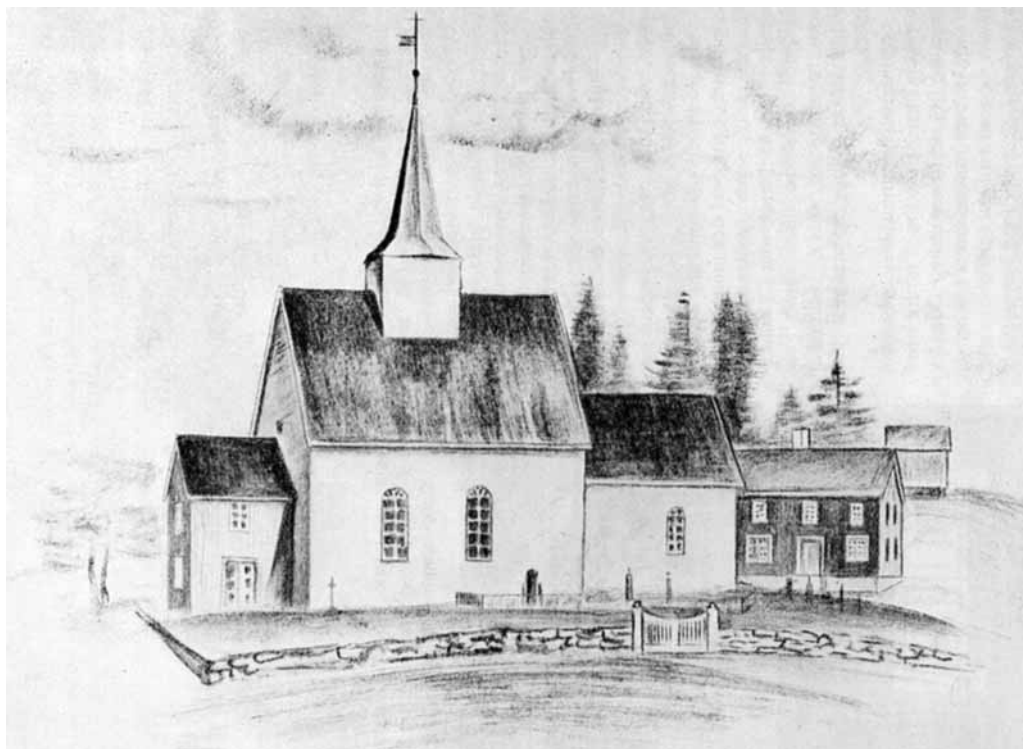
Nå var ikke alt bare fryd og gammen. De to småjentene i prestegården var bare litt eldre enn Andreas og de syntes nok at guttungen

fikk vel mye oppmerksomhet. Derfor gjorde de som barn flest, de begynte å erte han. De fant fort ut at gutten var redd for ormer og at han var mørkredd. Dette fikk han høre titt og ofte. Førøvrig kalte de ham «Kongen af Rom». Andreas gråt mer enn en gang og han søkte trøst hos husholdersken Mitta (Jomfru Møllenvig).

Elev i Kirkekretsen Skole

Røyken fikk sin første faste skole i 1803/(4). Den holdt til i Klokkergården like ved kirken. Der ble Andreas elev med Mathias Allum som lærer. Allum bodde med sin familie trolig i klokkergården og han var 36 år da Andreas kom til Røyken. Skolens undervisning besto av litt innenatlesing, regning, skriving og geografi. I skolen gjorde Andreas meget rask fremgang. Hans kunnskaper og væremåte gjorde at han raskt vant sine medelever -og lærerens- sympati og tillit. Og selv om han var liten av vekst sto det stor respekt av ham. Dette benyttet læreren seg av. Hver gang han hadde annet å utrette enn skole, overlot han undervisningen til Andreas. Dette gikk utmerket selv om det måtte være et underlig syn å se den vesle gutten undervise de halv voksnene lange bondegutter og -jenter. Det kan se ut som om det var ofte at læreren hadde annet å bestille enn å være lærer – han drev jo også jordbruk – Blant sine medelever ble alltid Andreas kalt «Andreas på Præstegaarden».

Selv om det var lite kunnskaper å hente for Andreas inne i skolestua så tok han det igjen i fristundene. Den gang hadde barna i Klokker-skolen, som Kirkekredsen skole gjerne ble kalt, en fin ski- og akebakke fra Klokkerhaugen og nedover til der hvor jernbanestasjonen senere kom. I følge Andreas ble denne nyttig flittig av både gutter og jenter i vinterhalvåret. Den gang gikk det en slags aristokratisk ånd over landet og ferdelandskjærligheten var sterk. Dette gjaldt ikke minst skolebarna. Alle hadde ferske kunnskaper om krigen mot Sverige. Og for eksempel historien om slaget ved Trangen i 1810 kunne de fleste i detalj. (Også beskrevet i Bygdemagasinet nr. 53.) Skoleguttene organiserte seg i skiløperkorps med unge Andreas som den selvkrevne kaptein. Korpset hadde øvelser til fastsatte tider utenom skoletid. De drev sine øvelser med tanke på å forsvare ferdelandet. Og i de unge barnesinn var dette dypt alvor.

Til høyre for kirken ser vi den gamle klokkegård hvor Røykens første, faste skole holdt til. Det var der Andreas var elev (og assisterende lærer). Illustrasjon fra boka *Røyken bygd før og nu*, 1928

Konfirmantundervisning

Som nevnt foran fulgte lille Andreas med presten på det meste han foretok seg. Slik også med konfirmantundervisningen som foregikk i kirken. Da var Andreas en slags medhjelper. Vi gjengir en liten episode: *«En comisk begivenhed fra Konfirmanterne staar endnu levende for mig. Jeg sad som sedvanlig paa en Stol ved Prestens side og ligeovenfor os sad paa en Planke, som var lagt over 2 gamle Stole en Række af Piger. De vare for-knytte og kunde ei svare. Et Tordenveir brød løs. Prestens Bryn rynkede sig og fra hans Læber lød et tordnende: I lange Drog. Jeg har en rau Hest i Stalden, jeg tror han har mer forstand enn I, og i det ssamme nu var den høire Haand i Prestens Hoved og hans Paryk foer som en Lynstraale mod de arme Piger. Forferdede gjorde de en bevægelse for at undgaae den truende Fare. I det samme knak den ene Stol. Planken falt bragende ned og den ene Jente oven paa den anden i vild Forvirring. Alle bleve forferdede. Andreas brød ud i Latter i det han sprang op for at hente Paryken tilbage og selv Presten måtte le af Pigerens forferdelse»*

På danseskole

Andreas hadde bare et par lengre avbrudd under sitt vel treårige opphold i Røyken. Det ene var at hans mor ville at han skulle gå på danseskole for å lære å danse. Da rystet røykenpresten på hodet og sa *«at han gjerne skulde see det hele Danseselskab paradere paa en sølete vei»*. Til slutt måtte han gi etter, men mer enn seks uker ville han ikke tillate. Derfor ble Andreas påmeldt til tre samtidige dansekurs, ett på formiddagen på Strømsø, ett om ettermiddagen på Bragernes samt ett om aftenen. Slik danset Andreas dagen lang seks uker til ende. Om han holdt oppvisning for å vise sine ferdigheter i dansekunsten i prestegården etterpå sier han ingen til om i sine erindringer.

I biblioteket

Røykenpresten hadde etter tidens mål et betydelig bibliotek. Og der var Andreas en flittig gjest i de lange vinterkvelder. Da satt han bøyd over boka som lå på hans knær, og

Forts neste side

Tradisjonelle fiskeplasser i Oslofjorden for Røykenbøringene

AV: SVEIN E. MAJERBERGET

...havet er herreløst...

Eg rodde meg ut på Seiegrunnen det var om morgonen tidleg.

Så kom han Per ifra Karasmunnen og lagde båten for ile.

Då slo eg til han med fiskestongen så han rauk i uvite bak i rongen.

Eg vart så gla' eg sat i å kva' - eg rådde grunnen aleina...

De første menneskene som slo seg ned langs kysten var veidefolk. De streifet rundt i flokker og levde av hva naturen hadde å by: Bær,

sopp, vilt, skjell og fisk...

Siden ble de bofaste. Bygde hus, brøt jord og reiste byttesteiner rundt skog og mark for å hevde sin eiendomsrett og sin odel. Selv elver og innsjøer ble lagt inn under brukene som en del av gårdens rettmessige naturherligheter. Bare ett spisskammer forble et felleseie, åpent for alle: Fjorden, sundene og havet utenfor...

I de gamle norske lovene het det: Havet er herreløst, men underlagt kongens høyesterett. Og i et reskript av 1728 blir det slått fast som alminnelig og udiskutabel rett at enhver hadde lov til å «*fiske den fisk som havet gir av seg*» bortsett fra laksen «*som søker visse steder, hvilke står i aparte skyld og skatt for den slags fiskeri*».

Forts fra foregående side

han ble aldri lei av å lese. Men heller ikke prestens bibliotek var nok for lille Andreas. På nabogården Kjekstad fikk han låne Clausens oversettelse av Snorres kongesagaer. Der fant han sine helter – og fiender – Fedrelandskjærligheten og stoltheten vokste seg stor i det lille hode. Men annen krigshistorie var også kjært lesestoff. Dette ga seg utslag i at han lagde sine egne krigsskip av bark og trebiter og seilte med disse på fiskedammen like ved gårdstunet. Denne forestilte Nordsjøen. Rundt den anla han havnebyer hvor han plasserte sine krigsskip slik han mente de tok seg ut i vikingtid. Her ble Snorres beretninger levendegjort.

Allerede under oppholdet i Røyken begynte Andreas å bygge opp sin egen boksamling hvor Mallings utgjorde grunnstammen - - - (med årene skulle denne boksamlingen bli betydelig)

Eventyr og sagn manglet heller ikke. Røykenpresten var jo selve eventyrskikkelsen som var en mester i å mane og binde fanden. I drengestuen fikk han lov å tilbringe noen kveldstimer i blant. Der lyttet han til tjenestefolkenes beretninger om trolldom, huldre, nisser og spøkelses. Og historiene festet seg raskt i guttens gode minne - - - kanskje ikke så rart at Andreas Faye ble den første nord-

mann som samlet og utga folkesagn. Det ble boka «Norske Folkesagn» som kom med sin første utgave i året 1833 - - -

Merkelig nok nevner han ikke røykenprestens legendariske svartebok som pleide ligge i hans kammer. Men det er mulig at presten ikke lot barn få tilgang til den. Vi vet hvordan det gikk den gang tjenestejenta leste i den mens presten holdt messe - - -

Avslutning

Andreas Faye født i Drammen i 1802, døde 1869.

Sønn av skipskaptein og bedriftsleder Christopher Faye, Bragernes.

Studerte teologi.

Var prest, sogneprest, prost, stortingsmann, skolemann, forfatter og utgiver av historiske verker.

Kilder

Brudstykker af A. Fayes Levnet, skrevet ca. 1850, aldri utgitt

Røyken bygd før og nu, utgitt 1928

Drammen, en norsk østlandsbys utviklingshistorie, utgitt 1962

Buskerud Amt, jubileumsskrift 1814-1914, utgitt 1914

Gyldendals store konversasjonsleksikon, utgitt 1972

OLE SØNJU

Havet var altså fritt, men ikke kantene rundt. Laksefisket var underlagt eiendomsretten på land. Det samme gjaldt fiske med landnot etter sild, brisling og makrell. Skikken med landslot kan føres helt tilbake til vikingtida. Den som nytter annen manns grunn til notkast, eller til landing av et notsteng, må svare en viss andel av fangsten til grunneieren. Og slik er loven fortsatt den dag i dag. Enkelte steder har det også vært vanlig at oppsitterne har leiet ut fiskeretten for rede penger, men som det står i den gamle Gulatings loven: *Dypere enn en hest kunne vasse har aldri noen eid...*

Sjøen var den blå åker hvor alle hadde rett til å høste grøden, det være seg som matauk til egen husholdning eller for å tjene penger. Og denne retten visste de å benytte seg av: Småbrukere, sjøfolk, snekkere, verftsarbeidere, loser, skomakere... Kort sagt: De fleste av dem som hadde sine hus ved sjøen hadde også sin båt og fiskeredskaper. Sann har det alltid vært.

Helt fram til vår egen tid har fisk og fiske vært en del av dagliglivet for svært mange av dem som bor langs kysten. Fisk har bokstavelig talt vært hverdagskost, blant annet fordi det var mat som ikke behøvde å koste så mye mer enn den tida det tok å hente den opp av sjøen. En båt og noen fiskesnører, teiner og garn var en del av løsøre i ethvert hjem som lå i rimelig gangavstand fra stranda, og det hørte med til allmennkunnskapen å vite noe om når og hvor og hvordan disse redskapene ble brukt.

Om vi tar utgangspunkt i det daglige fisket til husbruk, så hadde folk som bodde ved kystlinja i Røyken tilgang til et forholdsvis velutstyrt spiskammer som kunne by på de fleste kjente fiskeslag og skaldyrarter. Men som det ble sagt: *«Her finnes alle slag, men lite av hver sort»...*

I motsetning til de store sesongfiskeriene langs norskekysten, har det tradisjonelle fisket i Oslofjorden mer hatt preg av variert hjemmefiske, hvor en har måtte veksle mellom ulike redskaper og bestander etter årstidene. Når fisket etter hvert utviklet seg til å bli en egen levevei, så hadde imidlertid Røykenfiskerne fordelene at det var kort vei til markedet langs Oslofjordkysten, hvor dagens fangst kunne omsettes ved brygga. Samtidig har det ikke i samme utstrekning vært grunnlag for å bygge opp noen omfattende foredlingsindustri på land, slik at det ofte kunne være like problematisk å få omsatt fangsten om det ble fanget mye fisk.

Jo bedre fisket var, jo vanskeligere var det å få solgt. *«For mye og for lite er like galt»* som fiskerne ofte sa.

Det tradisjonelle *«fiskeåret»* begynte gjerne med at makrellen kom inn i Skagerak og videre inn i Oslofjorden på våren. Så snart den var innenfor rekkevidde av båtene, ble den tatt i åpen sjø med dorg eller drivgarn. Litt senere utpå sommeren, når stimene kom helt inn i skjærgården på leting etter åte, var det mulig å gjøre et varp for den som hadde ei landnot og kunne bruke den. Kanskje fikk en så mye at en både fikk betalt kjøpmannen og saltet agn til hummerteinene. Hvis ikke var ettersommeren tida for å fiske berggylte på grunnene slik at de hadde åte i hummerteinene, for de måtte ut hver eneste høst. Dette fisket kunne holde på fram mot jul, eventuelt i kombinasjon med jakten på juletorsken med garn og line langs grunnene, eller med håndsnøre. På vinteren kom silda. Den ble fisket med hekle eller fjordgarn, eller med settegarn og drivgarn utskjærs. Og ellers var det torsk, sei, lyr og hvitting fram til våren igjen. Noen spesialiserte seg kanskje på laksefiske, eller på helleflyndra, om en fant fram til sandslettene nede i dypet hvor den ferdes. Andre igjen drev et utstrakt reke og krabbefiske.

For å kunne nyte godt av dette spiskammeret trengtes kunnskaper og erfaring om fiskens vaner og vandringer, om redskapsbruk og om vær og vind. For som Gabriel Scott skriver om fiskeren Markus:

«Han søker tråden sin ned i det blå uten å vite hva blået skjuler, han føler seg fram og tar all slektens erfaring til hjelp. Han tar varsel av strømmen og månen, av himmelens skyer og tusen ting, han prøver å tyde dets stummes tale og lese det kommende uskrevne skrift».

Og sakte men sikkert lærte han og alle andre det nære farvann å kjenne. De visste når værlaget var gunstig, når makrellstimene kunne forventes å slå inn på de tradisjonelle *«kaste plassene»* i buktene, slik at de kunne stenges med not. De kjente til hummergrunnene, steinrøysene på havbunnen hvor det kunne vanke en eller flere *«kardinaler»* når teinene gikk i sjøen om høsten. Men det var framfor alt fisket med håndsnøre som ga fiskeren innsikt i dypets hemmeligheter. Med bunnsnøre kunne de følge dybden, og med fett på søkket fikk de også opplysninger om bunnforholdene: fjell, sand eller søle. Dette igjen avgjorde hva slags fisk en kunne få. Torsken fikk de langs skaller og hauser, lange i dype

bakker og flyndra på sandbunn. Sølebunn er vanligvis ingen god fiskebunn.

Gradvis dannet Røykenfiskeren seg et mer og mer detaljert bilde av landskapet på sjøbunnen. Når han kom til et godt sted, tok han peiling på land for å kunne prøve samme sted neste dag. Fjellformasjoner, holmer og skjær ble orienteringspunkter som igjen gjorde det mulig å finne igjen plassen ved en senere anledning.

Fiskere og sjøfolk utviklet sin egen beskrivelse av kysten, slik de så og opplevde den fra sjøen. Fjell fikk gjerne navn etter utseendet. Holmer og skjær kan ha navn som *Dyna*, *Put* eller *Killingholmen*, navn som vi kjenner igjen fra kysten ved Slemmestad. Andre ganger kan det værte lyden som reflekteres på bestemte hendelser som knytter seg til et sted. Som regel har også selve fiskeplassen, stedet der ute på vannet, fått sitt eget navn, og dette forteller gjerne noe om bunnforholdene: «*Storegrunn*», «*Djuprenna*» med mer. Ofte er slike benevnelser kombinert med fiskeslaget som vanker: «*Seigrunn*», «*Torskeberget*», «*Flyndrekletten*» osv. I det hele tatt så representerer ikke minst alle navnene i de gamle *fiskemødene* en viktig del av kystens kulturarv som det er verdt å ta vare på.

Et «*mød*» blir også kalt et merke, men i praksis bruker vi det også i betydning «*et sted ute på sjøen*». «*Å ligge på et mød*» betyr å holde en posisjon ute i åpent vann som en finner fram til ved å krysspeile faste punkter. Det vil si to faste punkter som ligger til hverandre i en kurs, og to som ligger til hverandre på en annen kurs. I skjæringspunktet mellom de to kursene, befinner en seg på *mødet*, eller fiskeplassen. Ligger peilepunktene langt borte, blir det ofte kalt «*langmød*», og peilinger over korte avstander kalles «*tverrmød*». En annen definisjon lyder «*Mød for ei lei kalles langmød, og mød for et punkt i ei lei kalles tverrmød*».

I flere hundre år var håndsnøret det viktigste fiskeredskap etter bunnfisk langs norskekysten. I ytre Oslofjord / Skagerrak ble det også tidlig utviklet en egen teknikk med dette snøret: Bruken av *flupose*, en fiskemetode som også ble benyttet av røykenfiskerne.

Fluposen var av lær eller seilduk, formet som et kremmerhus og festet like over søkket. I tillegg til å egne kroken, ble denne posen fylt med «*flu*» finhakket fisk, krabbe eller blåskjell, eller en mos av kokte poteter og havregryn. Deretter ble snøret firt ned til bunnen i «*fiskeholla*», og etter et bunnmål var tatt, ble det rykket kraftig i snøret et par ganger så posen

ble tømt. Derved spredde maten seg på bunnen, og trakk til seg beitende fisk.

En rekke av disse snøreplassene ble benyttet dag etter dag, så sant det var vær. Fiskeren kom der i tidlige morgentimer, fludde fisken til seg og halte opp en slump. Så store fangstene var det kanskje ikke, 20-30 kilo med torsk, kolje, hvitting og flyndre var vel kanskje det han greide, men stort mer var det også vanskelig å gjøre om i penger i «den frie omsetningstid», da fiskeren selv måtte ligge ved brygga og falby sin fangst.

Overgangen fra de tradisjonelle kombinasjonsnæringene til mer profesjonelt fiske basert på helårsdrift, skjedde mot slutten av 1800-tallet. Utviklingen av industri og handel skapte en helt annen arbeidsdeling i samfunnet, og etter hvert ble fiskerne organisert som egen yrkesgruppe. Den tekniske utviklingen førte til at nye og tyngre fiskeredskaper ble tatt i bruk, noe som gjorde det mulig å utnytte ressursene i havet på en stadig mer effektiv måte.

Men de gamle kunnskapene fra snørefiskets tid spilte fortsatt en viktig rolle. Ikke så helt sjelden gikk settene for stående redskaper som line (bakker) og garn fra det ene snøremødet til det andre, og ved å stadig supplere «*all slekters erfaring*» med nye forsøk, nye peilinger, nye kurser og nye loddskudd, ble kartleggingen av det «undersjøiske landskapet» stadig mer detaljert. Inntil ekkoloddet kom og totalt forandret fiskerens hverdag. I dag er det ikke bare mulig å få et konkret bilde av bunnen, men også av fisken, hvis den står der. Og i tillegg vil GPS og andre elektroniske navigasjonshjelpemidler kunne gi deg mer eller mindre eksakte posisjoner på åpent hav, uavhengig av faste visuelle holdepunkter i landskapet.

Følgen er at mye av den gamle viten om sjø og skjærgård, stedsnavn og bunnforhold er i ferd med å gå i glemmeboken, Fiskeren bruker fortsatt *mød*, men når han lar garnlenken renne ut over esingen, kan han regulere kursen for settet etter både ekkogrammer og landtoninger. Det er derfor umulig å feste på papiret et fullstendig bilde av fiske og redskaper langs kysten i dag. Og det er heller ikke ønskelig. En må nøye seg med å registrere hovedpunktene og hovedområdene for fiske fra gammelt av. På denne bakgrunnen mener vi likevel at kartene over registreringene som er gjort gir et klart og avslørende bilde av hvor omfattende fiskerens arbeidsplass har vært, og fortsatt er, langs kysten.

Oslofjorden er Skagerrakkystens desidert største fjordområde og det var røykenfiskernes arbeidsplass. I luftlinje måler strekningen fra Ferder og inn til hovedstaden mer enn 100 kilometer, og enda kan vi gå 20 kilometer sydover igjen, før vi finner oss i Bonnebukta innerst i Bonnefjorden.

Det mest vanlige er å dele fjorden inn i ytre og indre del, med det smale Drøbaksundet som et naturlig skille.

På begge sider av fjorden finner vi tydelige rester av det store *raet* som isbreen etterlot seg for 10 000 år siden. Lange, brede jordrygger er med på å sette sitt preg på landskapet. Her er fruktbart jord- og skogbruksland som også er rikt på fortidsminner fra steinalder, bronsealder og vikingtid. Noen av landets eldste bysamfunn vokste også fram i tilknytning til fjorden: Tønsberg (år 871) og Sarpsborg (år 1016). Alt dette vitner om at Oslo-fjorden har vært en av Norges mest trafikkerte vannveier så lenge det har bodd folk her. Oslo-fjorden spiller fortsatt en viktig rolle som næringskilde og «*spiskammer*», og det er fortsatt et betydelig antall mennesker sysselsatt med fiske, fiske-mottak, foredling og videresalg.

La oss i denne sammenheng kaste et raskt blikk bakover i historien for å antyde hva fiskeriet har betydd for folk langs oslofjorden. Vi hører om store sildefiskerier i «*Viken*» allerede på vikingtida. På slutten av 1500-tallet lå det flere tusen skip og fisket sild i det ytre fjordområdet, og den siste store sildeperioden på slutten av 1800 tallet, går det fortsatt gjetord om.

Drivgarnfiske etter makrell har også vært et «*storfiske*» i Oslofjordsammenheng. Det kunne ligge flere hundre farkoster «*på drifta*» ute ved grunnene rundt århundreskiftet 1800-1900.

«*Ansjos-fisket*» etter høstbrisling har lange tradisjoner, og i mellomkrigsåra kom vestlend-ingene og introduserte det moderne brisling-fiske sommerstid. Hermetikkfabrikkene vokste opp både her og der, og enkelte «*kronår*» ble oppimot halvparten av Norges brislingsfangster tatt i og rundt Oslofjorden. Det var også her rekefisket så sin spede begynnelse. Fisket med *glip* etter dypvannsreker i Drammensfjorden ga støtet til forsøk som i dag har gjort trålfisket etter reker til selve ryggraden i fiskeriene på Skagerrakkysten.

Likevel er det riktig å si at det er «*småfisket*» som har vært det karakteristiske og viktigste fisket i Oslofjorden opp gjennom tidene. Det er den muligheten småfolk og strandsittere langs

kysten har hatt til å skaffe seg mat og noen kroner på torget. Den korte avstanden til byen og tettstedene gjorde det mulig å omsette litt fisk i rede penger fra dag til dag, uten frakt og konservering. Det ressursgrunnlaget en hadde å beskatte tilsa heller ikke noe annet.

Fyr og sjømerker er sjøveiens trafikkskilt, og hjelper sjøfarende å orientere seg når de kommer innunder land. De fleste av disse ble reist i forbindelse med den tiltakende losvirk-somheten i uthavnene, og etter hvert som den norske skipsfarten vokste fram på 1800-tallet. Som barn i 1950 årene husker jeg godt lyden av de klagende og litt skumle tåkelurene som runget over Oslofjorden når skodda lå tjukk. Alt dette var til hjelp for fiskerne. Men lenge før denne tid eksisterte det et nettverk av *veder* som var plassert på de høyeste toppene langs kysten. Snorre forteller at Håkon den gode bygget et landsomfattende varslingssystem med bål langs kysten på slutten av 900-tallet. De bestod av tømmerstokker som ble reist i kjegleform på de høyeste toppene.

Under Napoleonskrigen 1807-14 ble det dessuten anlagt såkalt optisk telegraf, det vil si et system av flagg og geometriske figurer som ble brukt til å sende meldinger fra sted til sted. Disse signalmastene var også plassert på iøynefallende topper langs kysten, men ikke alltid på de samme steder som vedene hadde stått.

Både *vedene*, telegrafpunktene og lignende losenes varder og *vaktgytter* finner vi igjen i fiskernes peilepunkter, og viser hvordan *fiske-mødene* også kan være en innfallsvinkel til større kunnskap om kystens historie i sin alminnelighet. Det kan også nevnes at når de første offisielle sjøkartene skulle utarbeides, var det nettopp lokalkjente fiskere som ble rådspurt. Da ble det nære kystvannet hånd-oddet av marinegaster etter anvisning fra dem som allerede i generasjoner hadde hatt far-vannet som sin arbeidsplass.

Kjente fiskeplasser for Røykenbøringer på strekningen Nesøya til Filtvet

Landøya: Landnotkast etter makrell, sild og brisling. Ikke nyttig på flere år.

Holmen: Neset på sydsiden av bukten. Låsett-ingsplass. Ikke mer i bruk.

Hvalstrand: Låsettingsplass og tidligere land-notkast. Nå utlagt som badestrand, og må derfor anses å ha godt tapt for yrkesfiskere.

Konglungen: Låsetting under brislingfiske på innsiden av sundet mot Konglungøya. Sett

for torskeruser og snørefiske i leangbuta.

Spirebukta: Bukta ble inntil for få år siden nyttet som lassetingsplass, men er nå vanskelig å nytte på grunn av fortøyningsbøyer til fritidsbåter.

Mølla: Lassetingsplass for sild og brisling i den vesle bukta på østsiden av Bjørkøy. Blir ansett som en god plass uten spesielle hindringer.

Bjørkøy: Innsida av nord odde på Bjørkøy nyttes hvert år til lassetting av brisling. Rett nord ut for odden er en gyteplass for torsk (Einarsgrunnen) hvor det fiskes med torskeruser og snøre. Om redskapsbruken i den indre Oslofjorden opplyser en av informantene, at ved siden av rekerål er torkeruser den viktigste redskapen for yrkesfiskere. «For en del år siden ble det foretatt en registrering, og det viste seg da at det ble nyttet over 3 000 ruser innenfor Drøbak. Småbakkeline som de gamle brukte, er det for lengst slutt på. Trollgarn nyttes det svært lite av, når det gjelder garn er det helst lyregarn, sildegarn og flyndregarn som blir brukt. Det fiskes en del ål med ruser, men ikke så mye at det er en næringsmessig betydning, selv om det er nok så jevn ålebestand inne i fjorden.

Vestre mäsane: Dybde 7,5 meter. Merket med stake. Flakk på ca. 500 meter som går ut fra Gåsungane i sydvest retning. Dybden varierer fra 7,5 meter ved staken som markerer omtrent midten av grunnen, og ned i hullene på ca 30 meter. Flakkets største bredde er ca. 350 meter.

På Mäsane ble det tidligere fisket en del sild med garn om høsten, men dette har ikke gitt noen særlig gevinst de siste årene. Den viktigste redskapsbruken er, foruten fiske med håndredskaper, lyrgarn og torskeruser. Lyrgarnene settes gjerne på tvers over grunnen. Torskerusene for det mest opp mot den østre kanten av flakket.

Bjørkøy-Skjæra: Lassetingsplass på innsida av skjærene. Annet fiske i farvannet er vesentlig torskeruser, men det tilføyes at det egentlig er lite bruk av stående redskaper i dette farvannet. Vest for skjærene på 18-22 meter vann er det en tradisjonell snøreplass som kalles Kattegrunnen.

Blakstadbukta: Stor trafikk av fritidsbåter hele sommeren igjennom. Tidligere ble det satt «lås» inne i bukta, men stedet er nå neppe lenger brukbart til dette formål.

Sjøvollbukta: Samme forhold som i Blakstadbukta. Foruten å ha tjent som lassetingsplass under brislingfiske i fjorden var det her for flere år siden et ofte nyttet landnotkast etter sild, brisling og til dels makrell.

Vollenbukta: Lassetingsplass på sydsiden av bukta, men et marinaanlegg gjør at plassen nå kan være vanskelig å benytte. Før i tiden var det også landnotkast fra nordkanten og mot Kojantangen. Annet fiske: Sett med ålruser.

Storegrunnen: Dybde 23 til 35 meter. Mød: Gåsungane lykt på Vassholmene, og Bjørkodden i Konglundsundet. Midtfjordsplatå som til sammen har en lengde på 500 meter i retning nordøst til sydvest. Bunnforhold: Stein og fjell. Fra år til annen kan det samle seg en del sild på bunnen, som fiskes med garn og hekle. Den mest benyttede redskapen er lyrgarn som settes i rennene.

Hagabukta og Morragrunnen: Nord/nordvest på Ellenestangen er en lassetingsplass som nyttes årlig under brislingfiske. Derfra gikk det før i tiden også et landnotkast etter sild, brisling og makrell. Nota ble som regel barmet inne i Hagabukta. Fra tangen settes det lyrgarn på tvers av Bjørkøygrunnen. Kurs for settet er: Østre Haraholmen til Vestre Høyerholmen eller til staken i sundet.

Utenfor tangen går der også et gytefelt for torsk som strekker seg til Geiteryggen, Kojaberget og inn mot Sjøvollen. Tidligere ble det satt bakkeline og til dels garn. Redskapsbruken er nå foruten pilk og harpe, torskeruser. Langs land blir det fisket en del ål med ruser.

Morragrunnen er etter hva som blir fortalt en yndet snøreplass. Antagelig hadde de gamle flere med på «fiskehullene».

Som et anslagsvis med er det blitt opplyst. Nordøst kant av Bjørkøy, litt inne på nordøstkanten av konglungøya, og Østre Mäsane stake til nordkanten av Ildjernet.

Norbergholmen: Viktig lassetingsplass i sundet mellom holmen og land. Her ble det tidligere også kastet med landnot. Nord ut for Nærnes er et gytefelt for torsk som omfatter Grunnvikgrunnen, Dyna, Lyberggrunnen, Slemmestadgrunnen, Torsgrunnen og til landet ved Sjøstrand. Fisken står som regel spredt i hullene eller rennene på området. Redskapsbruken er nå torskeruser og pilk, men fra gammelt av var dette kjent bakkelinesett.

Nærnesbukta: Låssettingsplass som er av stor betydning for brislingfiskerne. Fiskerorganisasjonene har vært i forhandlinger med kommunen angående sikring av stedet. Resultatet er ikke kjent. Sett for åluser opp fjorden.

Høvikvollen: Tidligere landnotkast etter sild og brisling. Nyttet som låssettingsplass. Syd for Ramtonholmen er et gytefelt for torsk. Snøreplass og sett for torskeruser. I rennen som følger landet settes det lyrgarn ned til Gråøya.

Åroskastet: Tradisjonelt notkast. Det fortelles: «det var gjerne det de kalte grunnvad. De satte den ut langs Gråøya og dro den tvers over sundet inn til landet litt syd av elveoset, og det var mest brisling eller det de kalte ansjos, som de fisket etter.

I dag er der så mange båtfortøyninger og bøyer at det ville være umulig å få landet ei not.»

Laget: Gammelt landnotkast etter makrell fra land og mot Killingholmen. Bukten og sundet har også i mange år vært nyttet til låssetting, men er nå så belagt med bøyer og moringer at den ikke lenger er nyttbar.

Torvøya: Låssetting inne i pollen langs sydvestsiden av øya. Gytefelt for torsk i Gråøysundet som begynner syd for Rauholmene og fortsetter til nordkanten av Gråøya. Redskapsbruk her var torskeruser, garn og snørefiske.

Torvbukta: Bukta var fram til 1950-årene regnet som en god kasteplass etter makrell, og farvannet ble også nyttet til låssetting under silde- og brislingfiske. I dag har fritidsbåtene fullstendig overtatt området. Bukten er blokkert av utlagte moringer og bøyer.

Furuholmsundet: Tradisjonelt landnotkast etter makrell hvor rettighetene til bruken lå under gårdeieren. På en stein i sundet er det hogget inn en inskripsjon om at stedet var et av de rikeste makrelldrag i Kristiania-fjorden.

I Furuholmsrenna, mellom stakene på nordsiden av holmen er det et mindre gytefelt for torsk. Garnsett og pilking.

Djuplagbukta: Fritidsområde og mye båttrafikk. Et tradisjonelt makrelldrag med landnot som må betraktes som gått tapt.

Sandspollen, (Djupdraget): Landnotkast etter makrell. Kjent fra gammelt av som et av de beste «drag» i området. Retten til kastet, «draget», måtte leies av grunneieren.

En av informantene fortalte at han hadde opplevd å få 6 tonn med makrell i et kast om kvelden og 5 tonn morgenen etter. I dag er bukta friluftsområde. Få eller ingen muligheter for notfiske.

Kinnartangen: Låssetting av sild og brisling langs innsiden av tangen. Mellom Nesgrunnen, Bergholmen og Kinnartangen er et gytefelt for torsk. Redskap som brukes her er garn, pilk og harpe.

Orestøa (Slottet) og Gjøttend: Farvannet mellom Gjøttend og landet fra nordkanten av Småskjærene til sydkanten av Storkjær er gytefelt for sild, og her pågår det et ganske stort garnfiske hver vår. På den relativt korte strekningen kan de r stå opptil 100 garn i sjøen. Tidligere ble det også kastet med nøter langs landet både etter sild og makrell. Nye bryggeanlegg og båtfortøyninger som ligger i sjøen året rundt er nå til hinder for det tidligere notfisket. Mellom Storkjær og land er der også gyteplass for torsk (Ellingstadrenna), hvor det fiskes med garn og pilkesnøre.

Rødtangbukta: Småbåthavn. Bukten var tidligere kjent kasteplass etter makrell.

Teigenhausen (Teierhausen): Dybde 33–38 meter. Mød: Digerud lykt til indre Orreklotangen, og ca. 400 meter øst syd – øst ut fra fastlandet nedenfor Løkka.

Sett for lyrgarn. Tidligere satte fiskerne grunnbakker langs landet fra Slottet til Ekra fyr. Den mest benyttede fiskeredskapen i samme farvannet er nå torskeruser. Et annet tradisjonelt fiskefelt går fra Teigerhausen og nordover til Tollerhausen. Lokalt blir denne fiskerenna kalt «Vestmeiet».

Nygrunnen:

Dybde 47 meter. Mød: Storkjær midt i sundet melleom Håøya og Oscarsborg, og fabrikk på Hvitsen til et hvitt hus på land.

Grunnen blir nå vesentlig nyttet til snørefiske, særlig pilking. Regnes også som en brukbar plass for lyrgarn. I nord kurs til Tollerhausen og Drøbakgrunnen går et gammelt bakkesatt (Vestmeiet).

To minneverdige turer med skimeikjelke

En skimeikjelke var et nyttig transportmiddel i gamle dager. Det var en doning laget av tre med breie og solide løypeski som meier. Den kunne benyttes til transport av større og tyngre ting enn det en sparkstøtting kunne klare vinterstid..

Til Mølla med korn

Den første turen jeg vil fortelle om, skriver seg fra slutten av krigen. Det må ha vært november eller desember i 1944. Oppgaven besto i å frakte tre kornsekker til mølla i Grodalen. Men en skimeikjelke var ikke allmannseie, så far lånte kjelke av sitt søskenbarn, Hjalmar Auke.

Med matvaremangel under krigen, så var det godt å ha en jordteig der en kunne dyrke litt selv. Og i de solrike bakkene i sørhellinga i Bødalen hadde vi klart å dyrke hvete fram til modning. Denne ble behørig tresket på låven til fars bror, Johan Edvardsen i Aukekroken.

Men det var én hake ved å dyrke korn: Tyskerne forbeholdt seg retten til å kjøpe en viss andel av alt korn som ble dyrket i landet. Men mølleren i Grodalen malte korn natta lang for å unndra den pålagte kvoten til tyskerne. Dette er forøvrig utførlig fortalt av Terje Martinsen i siste utgave av Røykenboka.

En sein vinterkveld dro vi av sted fra Bergliveien, ut til Bøveien, opp Sandbakken mot Bø, over Stokkerjordet og ned til mølla. Far gikk foran og dro, og jeg gikk bak og dyttet. Jeg spurt jo hvorfor vi måtte ta den tunge veien opp Sandbakken og ikke følge det som nå er Slemmestadveien ned til smia og opp Grodalen; en mye lettere trasé. Seinere forsto jeg jo hvorfor: For å unngå å møte trafikkerende - og da særlig tyske biler. Men kornet kom trygt fram, og vi fikk det etterlengtede brødmelet.

Til Nedstikker'n etter ved

Den andre turen foregikk også med samme skimeikjelke. Denne gangen var det Gudbrand Fossnes som lånte den. Denne gangen dreide det seg om henting av ved. Gudbrands to poder; Bjørn og Kjell, skulle forestå henting av et lass med ved på Nedstikker'n - et jorde helt i vestenden av jordene på Bø. Den lå der Tors vei nå slutter.

Reinhart Bryhn, bonden på Bø gård, ga folk anledning til å hogge løvtrær som rogn, selje, or og ask i jordekantene. Dette for å hindre spredning av disse vekstene inn på åkeren. Og Gudbrand Fossnes hadde altså et lass med ved liggende klar til henting.

Det var fullmåne og gnistrende skareføre da vi dro av sted; Bjørn og Kjell, samt undertegnede. Vi dro Bergliveien ut, krysset svingen i Bøveien og inn på en vintervei som gikk fram til Åshaug gård, drevet av Kristoffer Henriksen. I enden av den tok vi av nordover og opp til Nedstikkerjordet.

Vi lastet på og tjoret lasset godt fast med et solid reip. Så foreslo Bjørn at vi skulle ake veien ned med lasset. Som sagt, så gjort. Og kjelken skjøt fart på det skarpe føret, tungt lastet som den var. Men plutselig tok kjelken sin egen vei, Kjell og jeg, som var fire og tre år yngre enn Bjørn, hoppet tidlig av. Men kjelken med Bjørn på toppen fortsatte sin ferd gjennom krattskogen. Kjell og jeg fulgte etter til fots. Vi kunne følge gata etter kjelkens ville ferd, der busker og ungrær lå flatklemt til marka. Vi fant Bjørn og kjelken i god behold i bunnen av bakken. Han og kjelken hadde, gudskjelov, unngått å kjøre inn i noen av de store grantrærne, som også befant seg i lia. Vi kom derfor trygt hjem med vedlasset og sannet visdommen i det gamle ordspråket at lykken ofte er bedre enn forstanden!

RICHARD EDVARSEN

OBS!

Killingstads gamle Røykenbok fra 1928 er fortsatt til salgs til medlemmer for kr. 100,-

Vi gjør oppmerksom på at boka dekker helt andre emner enn hva de nye bygdebøkene omhandler og er derfor fortsatt interessant lesning

Statsråd Holst

Den betydeligste personlighet Røyken har fostret

Røyken har fostret en del betydelige personligheter gjennom tidende, men en rager over de andre. Det er Poul Christian Holst. Han ble født 21. januar 1776 i Røyken prestegård som eldste sønn av den legendariske

røykenpresten Christian Holst. Sin første undervisning fikk han hjemme hos moren. Men hun døde da gutten bare var 10 år gammel. Deretter ble det skolegang hos klokker Ole Omdahl i Klokkergården, og i tillegg latin hjemme hos faren. Så ble han satt i skole hos aftensangprest Horn på Strømsø. Der var det så strenge forhold at prestesønnen følte seg forlegen og forknytt resten av livet, slik han selv uttrykte det. Deretter gikk han latinskolen på Kongsberg og han tok eksamen der som 16-åring i året 1792.

Forts neste side

Brev fra leser til Bygdemagasinet

Fra venstre i første rekke: Elice Løvli, Mathea Sørli, «Mor» Hov, Tora Martinsen, Ingeborg Skogen, Randi Karlsen og Signe Løvli. Annen rekke fra venstre: Ingrid Karlsen, Astri Olafsen, Marie Svingen, Gunnbjørg Håkonsen, Agnes Eklund og Karen Bjerke.

Jeg håper du vil gjøre litt plass i Bygdemagasinet for min lille sakrale historie om «Søstermisjonen» i Åros, samt vedlagte foto, hvor også navnene på en del av personene fremkommer.

Bildet er udatert, men jeg antar at bildet er tatt en gang i femtiårene. Søstermisjonen var i sin tid en viktig del av virksomheten i Pinsenigheten Salem i Åros, og slik er det nok fortsatt. Slik jeg kjenner historien så ble Søstermisjonen i menigheten stiftet i Salems møtelokale den 4. juli 1944, og da etter at menigheten i Åros var stiftet omkring 1933.

Søstermisjonens første styre besto av 3 personer og disse var; fru Ester Halvorsen formann, fru S. Hansen viseformann og Ingrid Karlsen kasserer. På stiftelsesmøtet tegnet det seg 24 medlemmer, og det innkam kr. 24,- til misjon. Det kan vel antas at hver og en bidro med kr. 1,00 til kassa

Nedtegnede opplysninger er særdeles detaljerte, og regnskapet forteller om det minste lille bidrag til Misjon

Min mors siste notater er fra 1958, og kassen som vel ikke var noen sparekasse innholdt da kr. 308,-

LIV DAVIDSEN

Forts fra foregående side

Til Kongens København

Noe universitetsstudium hadde ikke Norge å tilby den unge prestesønnen. Derfor bestilte han plass på den såkalte «Sølvposten», en hesteskyss som gikk mellom Norge og København. Transportruten var egentlig opprettet for å sørge for sikker transport av sølvet fra gruvene på Kongsberg frem til kongens by, derav navnet. Holst tok eksamen philosophicum der i 1793. Faren ville at han skulle bli prest, og han begynte på dette studiet. Under ferieopphold hjemme i Røyken holdt han noen prøveprekner i Røyken kirke, første gang 1. søndag i advent i året 1793. For øvrig levde han et noe utsvevende liv i «kongens glade by». Da han så arvet en del penger etter en slektning på morssiden, følte han seg mer uavhengig av faren. Jusstudiet fristet mer enn teologi. Allerede ett år senere tok han latinjuridisk eksamen med de beste karakterer. Og det til tross for at han ikke var så ofte til stede på forelesningene. Det hele var så alt for lett, sa han selv etterpå. Dette var i juni 1798.

Umiddelbart etter eksamen fikk han sin første jobb i Rentekammeret i København som volontør.

Han viste stor dyktighet og avanserte raskt til kontorsjef. I 1804 giftet han seg med Bodil Cecilia Klinch og de fikk tre barn.

Slottsfogd på Akershus

Den 7. mars 1806 ble han utnevnt til slottsfogd på Akershus slott og fogd over Aker og Follo fogderi med en årslønn på 800 riksdaler. Det ble vanskelige tider både for folket og for fogden. Krigen brøt ut i 1807, og uår med bakkebrødstider fulgte.

Natten til 16. februar 1814 ankom et ilbud til Holst, som da var blitt amtmann. Brevet var fra prins Christian Frederik og var forsynt med tre segl som tegn på aller største viktighet:

«Bekjendt med Deres varme følelse for Fædrelandet og Hengivenhed for mig, ønsker jeg at tale med Dem i viktige Anliggender betræffende Rigets nærværende Stilling, Hvorfor De herved anmodes om at indfinde Dem i Morgen Eftermiddag inden Kl. 4 slet paa Eidsvold Jernværk til sliig Samtale. Statholderskabet i Norge,

Eidsvold d. 15 Febr. 1814

*Christian Frederik
Holten*

Til constit.

Hr. Amtmand Holst»

Vi skal ikke komme inn på det historiske møte på Eidsvoll jernværk. Men vi nevner at man ble enige om å sammenkalle Riksforsamlingen og at prinsen inntil videre skulle ta tittel som «Norges Regent».

Statsråd

Den 23. august samme år ble Holst beordret til «til at tiltræde 1ste Departement som Commiteret, for indtil videre i denne Qualitet at overtage dette Departements Forretninger og at referere disse i det forsamlede Statsraad». 28. november utnevnte kronprinsen Holst til statssekretær med en gasje på 4000 riksdaler Sølv-Værdi. Og allerede 6. desember 1814 møtte han for første gang i statsråd.

Holst representerte Akershus amt på det første overordentlige storting. Beretningen om «Rigets Tildstand og Bestyrelse» ble skrevet av Holst og senere svært godt mottatt på slottet i Stockholm. Da kronprinsen fikk vite hvem forfatteren var, erklærte han at han straks ville utnevne Holst til «Ordenssecretair». Det ser ut til at Holst ikke var enig, i hvert fall ble det ikke noe av utnevnelsen. Men på kong Carl XIII's fødselsdag 7. oktober 1815 ble Holst utnevnt til «Ridder af Nordstjernen»

I København var det innledet forhandlinger om Norges andel av de tidligere «Dansk-Norske Monarchiers Statsgjæld». Men det hele gikk i langdrag. Ved Konglig resolusjon ble så Holst beordret til København for å overta som norsk forhandlingsleder. Det var midtsommer, året var 1817. Holst tok familien med og la veien om Røyken prestegård for å besøke sin gamle far. Deretter satte de kursen mot den by han kjente så godt fra sine studiedager. Og noen dyktigere forhandler enn Holst kunne Norge neppe fått. Norge kom svært godt ut av forhandlingene som ble avsluttet på en ryddig måte.

Hevdet Norges rett

Holst fikk også den noe tvilsomme fornøyelse

å forhandle i en av de mest omtalte diplomatiske konflikter på den tid. I 1818 ble en engelsk kjøpmann arrestert i Bodø for storstilt smugling. Ved hjelp av falske «beviser» krevde han en kjempestor erstatning av Norge. Holst hevdet Norges soleklare rett. Men den svenske (og norske) utenriksminister Engstrøm forkludret det hele. Det endte med at Holst ble pålagt å akseptere engelskmannens krav. Denne saken vakte stor harme i Norge, men alle nordmenn viste at det ikke var Holst's skyld. Det fremgår av sakens aktstykker at kongen ikke ble riktig orientert. I så fall ville utenriksministeren uten tvil fått sparken.

I 1822 ble Holst sjef for Justisdepartementet, og litt senere Kirke- og undervisningsdepartementet. Han fungerte også som marineminister.

Unionsvennen

Holst var ingen forkjemper for løsrivelse fra Sverige. Han mente at vi innen de rammer som var fastlagt skulle prøve å komme frem til det beste for begge parter ut fra rettferdighetsprinsippet.

Kongen var sterk motstander av at man i Norge ville feire 17. mai. Den 17. mai i året 1829 hadde vi det såkalte «torgslaget» i Kristiania. En del mennesker samlet seg på torget uten at kom til opptøyer av noe slag. Men myndighetene ble redde for at noe kunne skje. Da ble militære satt inn for å spre folkemengden etter råd fra, ja, nettopp justisminister Holst. Nå skjedde det ingen skader, men rent tilfeldigvis var en av soldatene svensk og i svensk uniform. Slikt ble ikke akseptert i Norge. Men ved senere anledninger hevdet Holst at nordmenn måtte få feire de dager de selv ville. Flere ganger pådro han seg kongens vrede. Det gikk så langt at Holst sendte et personlig brev til kongen datert 20. juli 1836 hvor han søkte avskjed som statsråd. Men kongen sa *nei*. Han respekterte Holst høyt for hans dyktighet og rettsinn, selv om de ikke var enige i alt.

Da den norske marine skulle planlegges utbygd i 1836 foreslo Holst at man harmoniserte arbeidet med Sverige. Det ble ikke godt mottatt av de øvrige regjeringsmedlemmene, og Holst's forslag ble gjemt i en skuff.

Som første nordmann ble han på sin 70-års dag i 1846 tildelt «Medaljen for Borgerdaad i Guld» av kong Oskar I. Året etter ble han hedret med Storkorset av St. Olavs orden for «Udmærket Statstjeneste». Holst ble sittende

som statsråd helt til 1848, da var han 72 år.

En fattig mann?

«Der findes efter mig, desværre ikke Penge, men en hel Del, dels med Blæk, dels med Blyant beskrevne Papirer», skrev han i et notat til sine barn. Disse optegnelser (som forøvrig var svært omfattende) ble utgitt i bokform av «Den norske historiske Forening» i 1876. Jeg fikk låne boka i Deichmanske bibliotek i Oslo for lang tid tilbake. Den er trykt med såkalt gotisk skrift og er ikke lettlest.

La meg nevne en liten episode som dreier seg om økonomi. Ved en anledning mottok Holst en hedersbevisning fra en annen europeisk stat sammen med en medalje. Ved første anledning sendte han medaljen med en venn til London for å få den solgt fordi slike ting ble bedre betalt der enn hjemme i Norge. «Jeg har ikke råd til å ha slik død kapital liggende», sa han.

Poul Christian Holst døde 8. august 1863 vel 87 år gammel.

Avslutning

I offisielle historiske kilder omtales Holst uten forbehold som unionsvenn. Men dette fremgår ikke så klart av hans «Efterladte Optegnelser». Han ivaretok Norges interesser på en utmerket måte i unionsforholdet til Sverige.

I Norge gikk det rykter om at Holst av kong Karl Johan var påtenkt som visekonge i Norge. Han omtaler selv dette i sine «Efterladte Optegnelser», men han avviser det som mer eller mindre oppspinn. Hans hovedbegrunnelse er at han ikke taler godt fransk. Og fransk var jo diplomatspråket.

Mon tro om Holst tenkte seg muligheten av det som skjedde politisk i Norge i året 1905? Den 13. august dette året møtte 693 stemmeberettigede frem ved valgurnene i Røyken. Og samtlige 693 svarte JA til unionsoppløsning med Sverige. Røyken hadde ingen unionsvenner.

OLE SØNJU

Kilder:

Røyken bygd før og nu, 1928
Gyldendals store konversationsleksikon, 1972
Norsk forsvarshistorie 1814-1905, 2001
Holst «Efterladte Optegnelser om sit Liv og sin Samtid» v/ Yngvar Nielsen, 1876

Røyken historielags hederstegn 2009 til Asbjørn Westermann

Under unison applaus fra årsmøtedeltagere ble en verdig sliter tildelt årets hederstegn.

Komiteen uttaler:

Det er også i år funnet en verdig kandidat til Røyken historielags hederstegn.

Vedkommende ble tidlig medlem av historielaget og på generalforsamlingen i 1973 valgt til kasser, et verv han hadde i 4 år.

Han var medlem av festkomiteen fra 1982 til 1986.

I 1985 ble han valgt til å bistå styret i «Aksjon kornmagasin».

I 1987 feiret formannskapslovene 150 år og Røyken kommune arrangerte «Røyken Messen 87», hvor historielaget hadde en stand. Kandidaten var her en av de ansvarlige fra historielaget.

Fra 1988 ble han kontaktperson for gårds- og slekts historie i historielaget, sammen med Gustav Kirkerud. Han var også med på å arrangere kurs i slektsgranskning i 1988.

Han kom igjen med i styret, som vararepresentant, i perioden 1989 til 1993.

I 1992 ble Asbjørn Westermann valgt til leder av «Komiteen for gårds- og slekts historie», hvor hovedtyngden av arbeidet etter hvert ble formannskapsprotokoller og kirkebøker.

Ledervervet hadde han til 1999, men er fortsatt medlem av komiteen.

I perioden 1996 til 1999 var han også medlem av museumskomiteen, og han var mange år plassert på Gullaug, sammen med sin kone Agnes, for å sende ut deltakerne på Oldtidsmarsjen.

I tillegg til dette har han vært rodemann på Katrineåsen i mange år, og han har deltatt for Røyken historielag på Drammen bibliotek under «Slektsforskningsdagen».

Som man ser har Asbjørn Westermann hatt

en lang og varierende rekke tillitsverv og oppgaver i Røyken historielag og han har utført dem for laget på en meget tilfredsstillende måte, uten store ord og store fakter.

Det mest imponerende er vel likevel det arbeidet som er lagt ned i å tolke og skrive ned formannskapsprotokollene fra 1837 og oppover, og kirkebøker for Røyken fra omkring 1700. Spesielt kirkebøkene, som var skrevet med gotisk håndskrift, må det ha vært en stor utfordring å tyde. I tillegg til å tyde skriftene har man også lagt dem inn på data. Dette arbeidet er utført av flere, men Asbjørn har vært med kontinuerlig og vært en av drivkreftene bak alle deler av prosessen.

Asbjørn Westermann er på denne bakgrunn en meget verdig kandidat til Røyken historielags hederstegn.

Redaksjonen slutter seg til komiteens uttalelser, og gratulerer hjerteligst med prisen.